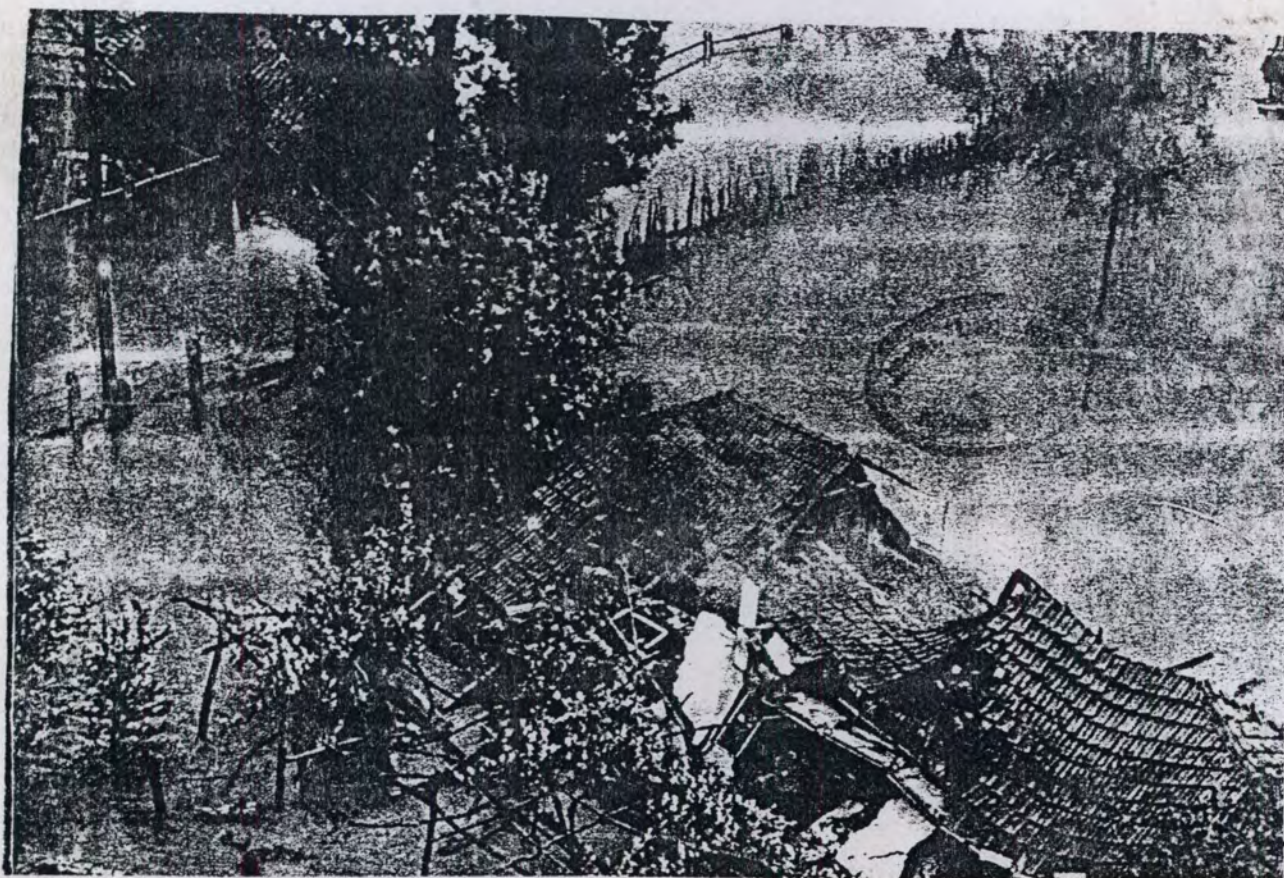
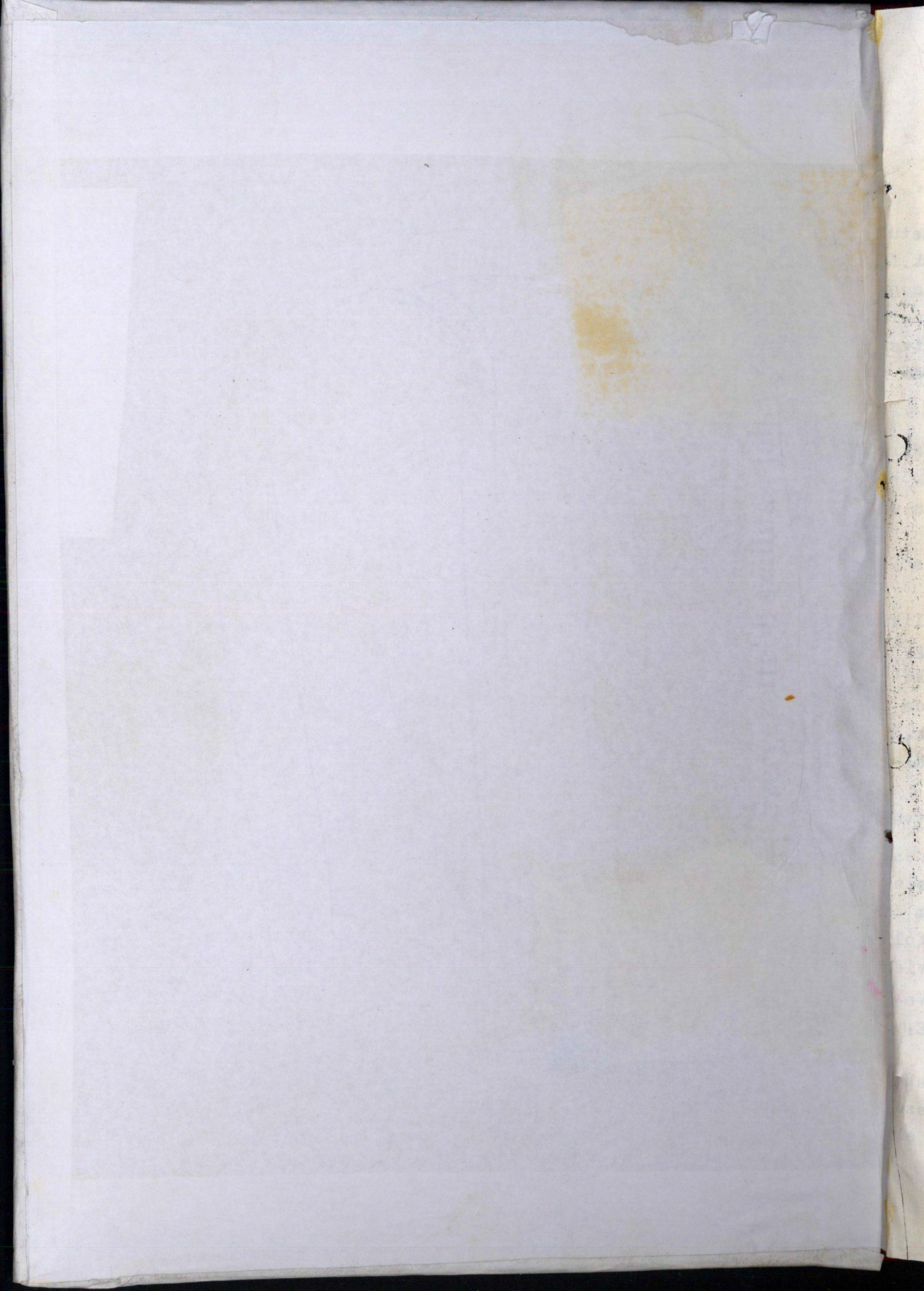

CSORVÁSI GÁBOR

ÁRADÁS

**VISSZAEMLÉKEZÉS AZ 1970-ES
ÁRVÍZRE**
(Komlódótfalu)

Csorvási Gábor

Á R A D Á S

B E V E Z E T Ó

Ez a történet nem új, sokak előtt nem is ismeretlen, egy a sok közül. Mégis érdemes megnézni közelebbről. E sorok írásával a történetek megírásával nem gondolok arra, hogy eget rengető nagy dolgot viszek véghez, csupán arra, hogy meglássák és megtudják, hogyan látta ezt egy egyszerű, szürke, hétköznapi ember, ki szemtanuja, átélője volt e tragédiával végződő áradásnak. És hogyan lett egy népszerű emberből a sors szeszélyes játéka folytán ellenségnek hitt emberré, holott ő senkinek nem akart rosszat, de nem is tett, mégis egyesek előtt megpecsételődik a sorsa.

Nem is tudom miért, aznap korábban keltem, mint máskor szoktam. Ahogy kiléptem az udvarra nyíló ajtón, friss, jó illatú levegő csapott meg. A háromnapos jó kiadós eső után a Kárpátok felő felíg kiemelkedő nap hosszu, nagy kévékben szórta aranyárga sugarait. Jó időnk lesz ma, állapítom meg, legalábbis annak ígérkezik. A májusi eső aranyat ér, tartja a régi közmondás, mi sem sejtve, hogy ez az eső Erdélyben jóval nagyobb volt az itteninél is, és ez nem aranyat, hanem vést fog hozni ránk.

A szokásos reggeli állatok körüli munkát végzem. Felnézek a fákra, mily szép, üde, zöld. Melyik virágozik, melyik már gyümölcsöt növeszt, de ha a földet nézem, hasonló szép zöld minden. Szép is ez a májusi természet.

Amint enni adtam a disznóknak, a sirást abbahagyták, megcsapta a fülem a Szamos vizének a hid lábához verődő, hangos moraja. Este, vagy kora reggelenként, mikor áradásban van, messze hallik ez a morajlás, különösen vízfolyással párhuzamban. Tudtam, hogy árad, azt is, hogy harmadfoku készütség van elrendelve, így kerékpárra ültem. Nem is szóltam a feleségemnek. Rátérek a Móricz Zsigmond utcára, amit itt Zsigá utcának becéznek az utcabeliek. Nem messze kell mennem, alig 400 méter lehet az ut a Szamos töltéséig tőlem. Már távolról látom, sokan állnak a töltésen. A meredek töltéshez dűtöm a kerékpárt, lihegve érek fel. A látvány megkapó, pedig nagyon sokszor láttam már így a Szamost. Köszönés után felteszem a kérdést, árad? Bár látom a vizen az áradás jeleit, mert ott vannak a vízbe szurva pálcikák, amit gyermekkorom óta ismerek. Így mértük és mérjük mérce nélkül árad, vagy apad a folyó. A töltés szintjéig lehet még úgy 150-160 cm. Sok limet-lomot visz a víz, de visz értékes farönköket és más épület elemeket is. Valaki kiáltja, ott jön egy egész háztető. Sajnálkozva jegyezzük meg, valyon honnan hozza, kié lehet, hol pusztított már. Ott meg ~~az~~ melegágy keretek jönnek, szól valaki. Fogd meg Jóska, eléred. Ugyanis vannak a folyó mentén fahorgászok is, kik hosszu rudra szerelt horog, vagy csáklya segítségével huzzák ki, mit elérnek. De láttam ügyes ujjitást is. Damiñ végére kötve, olyan

vasvilla, amelyiknek mindkét oldalra van görbitve ága. Egy fiatal-ember éppen egy 2 hl-es hordót célozgat vele. Többször dobó, még szürkölünk is neki, míg sikerül is a dobás és huzza a hordót. Két karszalagos ember jön felénk. A karszalagra piros betűvel írva, segédgátor. A szivárgást figyelik. Erre hívják fel a mi figyelmünket is. Itt még nagy veszély nincs állapítjuk meg közösen és én indulok vissza hazafelé. A feleségem szemrehányóan kérdezi, hol voltál már megint? Mondom megnéztem a Szamost. Mi van azon néznievaló, nem láttál még áradást? Nem szólsz semmit, én meg szölongat-lak, hol vagy. Nem tudom hogy állsz az etetéssel. Menni kell a bolt-ba, vegyél egy zsák lisztet - folytatja mondanivalóját - . Jó , később megyek ugyanis Csengerbe tápért a disznóknak, közben befizetem a lisztet, a fűszeres meg hazahozza. Motorral mész? - kérdezi. Nem, bicikkivél. Miért, csak nem akarsz tolni hazáig Csengerből a tápot? De igen, mert nagy a forgalom és ilyenkor több a rendőr is. És tudod, motoron nem szabad szállítani ilyesmit. Máskor is elhoz-tad, jelenti ki. Vagy nem talákoztam rendőrökkel, vagy éppen el-nézték, de ilyenkor ez egész más. Így hát a reggelizés után felül-tem a biciklire, amelyet egyszer biciklinek, aztán kerékpárnak, máskor háztáji szekérnek hívunk. Az utóbbi nevet éppen a rajta minden szállítás miatt kapta. Utánam szólt a feleségem, Gabi, ugyanis ott mész el a zöldségbolt előtt, hozzá két kiló vöröshagymát. Hozzad hát a táskát szoltam vissza, elintézem a liszt vásárlást, a maszek boltos megígérte, hazaviszi. Máskor is így tett, most is elvitte. Én újra felmentem a töltésre, árad-e a Szamos tovább. Bi-zony áradt. Csak úgy magam mellett toltam a kerékpárt, mentem.

A hidig menve mindenütt emberek, asszonyok, fiatalok, öregek áll-tak a töltésen, nézték a haragossá fajult folyót, a szennyes árt. Mindenütt a kis mércét szolgáló pálcika. Kinek ilyen, kinek olyan megjegyzése a Szamosról, az áradásról, az esetleges veszélyességé-ről van valami mondanivalója. Erdős Ferenc bácsi, ki három évtized-del is idősebb nálam, azt mondja: sok áradást megértem itt, de ilyen zabolátlannak utoljára 32-ben láttam. Ugy tartjuk akkor van jó ter-més, ha rügyfakadástól árpa pirulásig hégyszer árad meg. De ilyen áradástól azért tart az ember, hogy rosszat hoz. Én is emlékszem

a 32-es áradásra, általános iskolás voltam még, de jól emlékszem rá. Éppen az itt látott képet hasonlítom gondolataimban össze az akkor látott képpel. Nagyon sokan vannak a hidon, a hid környékén, az utcán, a töltésen. Ennyi embert azért nem láttam egyszerre még. Igaz az is, ilyenkor áradás idején, régen is, most is, ez a hely, ami Pestnek a Váci utca és kicsit a városliget, vagy a Margit-sziget. Miért? Itt egy kis divatbemutató is szokott lenni, de az is igaz, régen a kevés értelmiségi, vagy a jobb módu fiatalok tehették. De sétány és szórakozás, ismerkedés lehetőségét nyújtotta és nyújtja ma is. Nemcsak a Komlódtótfalusiak, Csengeriek jönnek el ide ilyenkor, mivel a két községet csak ez a hid, a folyó választja el. De eljönnek a környék községeiből is, mivel egyre inkább tágabb lehetőségek nyíltak erre, a közlekedés lehetőségei révén. Amint elmélkedek ezen, az én, a mi gyerekkorunk jut eszembe. Hasonlít, de mégis mennyire más. Most itt nem látni mezitlábás gyermeket még cigányban sem. Abban az időben ilyenkor május derekatájt nemcsak gyereket, de felnőtt falusi embert is lehetett mezitláb látni. Emlékszem egy ilyen áradás alkalmával iskolából déli hazamenetel után otthon a megszokott láda karjára felakasztottam a könyvvel, irkával megrakott vászontarisznyámat. Anyámtól ebédet kértem. Siettem volna vissza a délutáni tanításra, mivel délelőtt, délután jártunk. Egy iskola, egy tanító volt és 120-130 gyermek tanuló. Ugy terveztem, gyorsan megebédelek és ha kerülővel is, a töltésen megyek a hidig, ráérek 2 óráig, akkor kezdődik a tanítás. Bámulok egy kicsit. Anyám rámkiált, hogy ültél le! Moss kezet, de az sem árt, ha megmosakszol rendesen! Egyél gyorsan és elmenz Varga Bálinthoz a suszterhez. Megcsináltatod a csizmádat. Készlessz az mig menned kell iskolába. Én már beszéltem vele. Bár én tudtam legjobban a csizmám állapotáról, milyen rossz, két számmal is nagyobb volt a kelletténél, hogy ha úgy jön, a nagyobbak is fel tudják húzni. Már mikor vették a vásárban számoltak rá. Nagy ágyból származom, vicceltek velem a pajtásaim, mert heten voltunk fiuk testvérek, én voltam az ötödik. Aztán még született egy kislány nyolcadiknak. Ez lett a család kedvence. Szegény anyánkat nem is említve. De jött a második világháború, a bombázás, orvos hiányában tőrokgyik, vagy diftéria

nevet adtak a betegségének. Harmadnapra a Szatmári kórházban meghalt. De visszatérve a témára, próbáltam anyámmal szemben érvelni, nem lesz kész az hamar és kettőre ott kell lenni az iskolában. Le-huzom, megtörölgetem, elviszem. Megcsinálja estig. Mondom, elmegyek én mezitláb is, majd estére érte megyek. Hogyisne rivalt rám anyám, látom mennél te mezitláb is csak mehess. De azt nem! Tán hogy meg-fázzál, tüdőgyulladásba essél. Van nekem pénzem orvosra? Igyis elég élni. Keserűen vettem tudomásul a megmásíthatatlan parancsot. Ha bátortalanul is, de hozzátettem, mit fog mondani a tanító ur. Ha elkésem, megvér. Dehogy vér, legfeljebb megmutatod neki a csizmát és látni fogja, hogy nem hazudsz. A tanító ur szigorú székely magyar ember volt, talán érezni is lehet soraimban az ő igazi hazája szeretetének cseppjeit, mivel hogy az első elemtől a hat elemi elvégzéséig ő egyedül tanított. De tanított ő öregeket, fiatalokat egyaránt. Mégpedig arra, amit ő jól látott, a gyümölcsfa telepítésre, a Faiskolát létesített, oltott és oltani tanított mindönket. Oltotta belénk a gyümölcsfa szeretetét, nevelését, kezelését. Ő tudta, mi talán csak reméltük, hogy ezek a telepítések vezetnek a jobb anyagi lehetőségek felé. Halála után egy évtizeddel is büszke vagyok arra, hogy tanítványa lehettem. Mély hódolattal, tisztelettel gondolok ma is rá.

Mire a csizmát megtörölgettem, közben rá-ráköptem, hogy levigye a ráragadt piszkot. Anyám jött felém: na menjünk! Kezében egy ócska eldobott csizmaszárral. Ő ment elől, én utána csoszogtam a valahonnan anyám által előhozott szár nélküli rossz csizmafejpárban. Kopogtat anyám. Lehet! a válgsz. Jónapot.

Jónapot kívánok, foglaljanak helyet.

Köszönjük, sietnének, Bálint - szólt anyám, - itt ez a fiu a csizmával, Mint mondtam kellene ez, hogyha lehet most csinálná meg. Menne ez a fiu iskolába délután is. Nem kell azt olyan ficermántosan csinálni, fő az, hogy tartson ki még egy-két hétig. A mester kezébe veszi a csizmát, mustrálgatja, nézegeti, mit is lehetne csinálni vele hamar is, jól is. Mondás nélkül is tudja, olcsón is. Nyomkodta az amugy is gyenge lyukas talpát, aztán hüvelykujjával a talp szélén a bőr szegelését. Közben én árgus szemekkel figyeltem

mikor szakad ki a bőr, vagy válik el a talptól egy másik még ki nem repedt, le nem szakadt helyen. Kijelenti; ide talp kellene. Hoztam én, mondta anyám gyorsan és azzal a kötőjéből - amit addig felfogva tartott félkézzel - kiveszi az ócska csizmaszárát. Oda nyújtja. Bálint bácsi megnézi, úgy a szemüvege felett néz anyámrá nem volt ő olyan idős még, de a szemét a sok esti munka a petróleum lámpánál meggyengítette. Juliskanéni, nem jó ez talpnek. Bőr ez, nem talp. És avult is. Csinálja meg már valahogy, a tegye inkább duplán. Kérlelte édesanyám. A csizma elkészült, de nem tudtam aznap iskolába menni, mert 3 óra is elmúlt. Hogy aznap nehogy semmittevésemmel teljen el, édesanyám rámszól. Fogd meg a tehen kötelét és vidd ki a dülőtra, tartsd jól. Nálunk a szülők a nemet ilyen esetben nem túrték el. Így értelmetlen lett volna bármit is mondanom. Vittem a tehenet, így hát fuccs lett a Szamos nézésnek. Másnap reggel az iskolában a névsorolvasáskor a tanító ur a nevemhez ért. Nagy Gábor - felszólit. Jelen, feleltem felállva. - Hol voltál tegnap délután? Tanító ur kéremszépen a csizmám ne folytasd, jól van. Máskor kéreszkedj el. De kéremszépen én nem tudtam Jól van na, befejeztük - mondja - Ezek az emlékek cikáztak át egymason ezekben a percekben. Ismerős képek és mégis mennyire más most, mint már említettem, az előbb említett gyerekkorunkban a szüleink ha eleggedtek, arra figyelmeztettek először, vigyázzatok! A szekér el ne üssön. Holna voltak akkor még az autók, zetorok, vontató gépek, motorkerékpárok, még a kerékpár is újdonság volt. Én is megálltam a hidon, néztem a tajtékozó folyót. A zugását a zseb és táskarádiók innen-onnan fogott zenéjei, esetleg hirei tarkították. A fiatalok kezei éppen úgy simultak, csusztak, ^{együtt} mintha véletlen lenne. Ugyanugy csattan- tak el csókok egye egy felejthetetlen mosoly kíséretében, lett belőle nemegyszer, örök hűség fogadás. Ugyanugy mint mi ilyen korban, fiuk, lányok fogták a hid korlátját viz folyással szemben. Jót nevettek azon a látványon, ők mennek a vízzel szemben,

a víz áll. A szédülés, a hosszannézés játéka ez. Ilyenek voltunk mi is. Mégis akadnak megjegyzések : " ezek a mai fiatalok." Megindulok tovább a hidon Csenger felé, itt már csak tolni lehet a kerékpárt, annyian vannak. Egymásba karolva két lány sodródik felém. Szórakozottságukban majdnem nekem jöttek. Igyekeztem kikerülni, mégis érte karom az egyiket. Bocsánat, mondják egyszerre, egymásra, s rám nevetve. Nem tesz semmit mondom hirtelen. Aztán mégis utánuk nézek, lehetnek olyan 18-20 évesek. Csinosak, szépek. A barnán nadrágkosztüm van, a szőkén mini szoknya, vastag horgolt kardigán. Hej, ez a mini szoknyás, de csinos! Huncut mosolyra csuszik az ajkam, aztán észbekapok, szétnézek, nem vette-e észre valaki. De nem. Legalábbis én nem vettem észre. Egy kicsit mégis szégyelltem magam ötvenes fejjel. A hidon túl a kövesut mellett a vízszint 35-40 cm lehet. Árad. Sietnem kell, mert ha így megy le kell zárni az utat hamar. Velem szemben iskolások, gimnazisták jönnek gyalog és sokan. Hazaengedték a Szamos jobb parja-felőlíeket. Komlódtótfalu, Csenger sima, Nagygéc, Szamosbecs, Szamostatárfalva, Erdőhátiakat. Számolva arra, hátha el kell zárni az utat és akkor már nem számolhatnak a buszra. Megnövekedett a forgalom. Emberek sokasága áramlik a hid felé Csenger felől. Kit a rémület, az áradás hallatára, kit a kíváncsiság hajtott. Autók is futkosnak erre is arra is. Legtöbbjén elől a szélvédő üvegen ott áll: Árvizvédelem. Fokozottabb óvatossággal kell mennem a kerékpárral. Megveszem a hagymát, a tápot, a raktáros bácsi segít feltenni, a kerékpárból átalakult háztáji szekérre, közben megkérdezi árad-e még a Szamos, vissza tudok-e még menni. Felelek az utóbbi kérdésre is és elköszönök. Mostmár hazáig kell tolnom a megterhelt kerékpárt. Sokan ismernek

nemcsak a Csengeriek, de környék községeiből is. Itt is, ott is megkérdezik, hogy áll a Szamos? Én onnan jöttem, oda megyek, gondolták én biztosan tudom. Hát bizony vészesen árad, felelgetem. A töltést záró gáthoz közeledve látom a közvetlen ottlakó háztulajdonos lapáttal rakja a földet az uton keresztbe. Amolyan kis gátszerűen. Meglepő furcsa érzés nehezedik rám. Pedig számoltunk rá és mégis. Közelebb érve látom már, föld, homok is van kétoldalt csomóba rakva. Két önkéntes rendőr intézkedik. Az egyik a vejem. Ki erre, ki arra akar menni, menjen. Az utat lezárjuk. A hullámok át- átcsapnak az után. Vannak fiatalok, kik még ilyen nem láttak, élvezik a hullámok játékát. Bele- beleállnak, persze gumicsizmával. A rendőrök erélyesen rájuk szólnak. Menjenek onnan. Ez veszélyes játék lehet.

Szótfogadnak, elsomfordálnak. Orruk alatt valamit motyognak, de hiába ott haladok el mellettük, nem értem. A hidom már a korábbi látvány. Közben utánam Csenger felől mentőautó szirénázása hallik. A hidon állók megszólítás nélkül huzódnak kétoldalra. Én is félre állok. Csak egy magáról és a kresz szabályáról megfélekedett állami rendszámú gépkocsi vezetőjét kell figyelmeztetni, a másik Komlódtótfalu felől szolgálatot teljesítő önkéntes rendőrnek. Hazamenet is töltésen mentem. Egyrészt közelebb is, aztán a többi látványosság miatt is. Akkor már jól látható volt, hogy odaát, Romániában pusztított. Nem volt ritka látvány a szekrények, ágyak egyéb butordarabok a víz hullámain. Egy-egy olyan használható darabba a hidról horgászók bele- beledöfték csáklyájukat, ha sikerült kiemelték. Ez olyan bravúros ügyességgel is járt, sokan nézték a látványt. Egy kislány, alig 13 éves, Tóth Zsóka, uj helyre szurja apálcika mércét, ránéz, kérdés nélkül mondja: Gabi bácsi, óránként 20-25 cm-t árad. S ránéz karórájára, megismétli. Igen, 20-25 cm-t árad.

Hazaérek. A feleségem vasal, tesz-vesz mindent precizen helyére rak. Rövid pillantással nézi elvégzett munkáját. Tavaszi falfestés, mosás, vasalás munkájának járt vége felé. Tágra nyílt szemekkel nézem, s kérdelem; hogy van kedved ezt csinálni? Hát ki csinálja, te megcsinálod helyettem? Hát te csakugyan nem tudod mi van? Kérdezi meglepetten. Tudta, én nem szoktam szólni, kérdezni ok nélkül, így, ilyen tekintettel. Veszélyben vagyunk - folytatón

Már a töltés tetejétől alig 50 cm-re van a víz. Eredj, nézd meg! Felteszem a függönyöket megnézem már. Nem főztem jelenti ki, nem értem rá. Keress valamit magadnak, egyél ha kell. Dehogy kellett. Nem kellett nekem semmi. Ő is elment hát kerékpárral abban az irányban, ahol én reggel. A Móricz Zsigmond utcán. Én a másik kerékpárral utána, mindjárt. Ezt nem hittem volna! Nem is csinállok én semmit. Ki tudja, van-e értelme. ^{Mondja a feleségem} Megyek a hid felé, mondom a feleségemnek, nem tudom mikor kerülök haza. Ezt azért is mondtam, jeléül, hogy délután órá marad az etetés. Elindultam. A hid Csenger felőli oldalánál az uton áttörő vízre voltam kíváncsi. Bár láttam távolról is a töltésről, még menet. Mégis odáig mentem. Aviz csobogva hullott a mélyebb részbe, az ut másik oldalán. Szép látvány jegyzi meg egy általam ismeretlen férfi. Láttam már szebbet is, pl: Lillafüreden a Palota-szállónál válaszoltam úgy, hogy érezze hangnememen keresztül a veszélyt. Rámnéz, elmegy szó nélkül. A záró gáton túl egy vontató gép pótkocsival áll, felénk szemmel. A gát, ha nem is olyan magasan, de a deszka a betonból előre kiképzett helyére be van téve. Külső oldalához rakják a homokzsákokat, lapátolják a földet. Egyszer csak a deszkából egyet elvesznek és a vontató elindul felénk, a víznek. Döccennek a kerekek jó nagyokat, jön át felénk. A víz mélység lehet olyan 20-25 cm az uton. Odaátról a vőm kiabálja neki: csak egyenesen! Mintha az hallaná. Nem is hallhatja. Gyorsan az ut közepére állok, intem neki, hogy egyenesen nekem tartson. Sikerült. Megáll, leszáll. Nagyokat sóhajt, s csak annyit mond: Nem mertem hinni. Kérdezem, hogy maradt arrul. Két önkéntes rendőr rámparancsolt, hogy az elzáró deszkákat hozzam el a gátortól. A magasabbikat látásból ismerem. Nem volt mese, mennem kellett. Megigérték, még engem átengednek. Valahová az Erdőhátra való, valamelyik Tsz-é volt a gép. Bucsut intett a tuloldalra, felült, elment. Én is elindulok vissza, a mi Tótfalusi oldalunk felé. Sokan a mi Tsz-ünk kavics kotró gépét figyeljük, mint hányja-veti a víz. Csalókásan többször úgy látszik, mintha felszakadt volna több horgony, ami mégis jól tartotta. Annak eshetőségét latolgattuk, hogyan törne össze,

süllyedne el az a nagy szerkezet, vagy a hidat is megrongálná, mert már nem férne el alatta. Dob pergés hallik a mi Hid-utcánkban. Utána a kisbíró, - mert falun az marad a tanács hivatalsegéd elnevezés - dobolás után papírt huz elő a nyakába akasztott ~~xxix~~ dob szija alól és olvassa a közleményt: " A Községi Tanács Végrehajtó Bizottsága felhívja a község lakosságának mindazon 16-~~é~~ év közöttiek figyelmét, lapáttal, ásóval, villával a Móricz Zsigmond utca Szamos töltésénél azonnal jelentkezzenek, ahol az eligazítás meg fogják kapni." Pereg a dob párat, megy a kisbíró kerékpárján tovább. Áramlik a nép a megadott irányba. Hajtom én is a kerékpárra ahogy csak bírom. Már sokan vannak ott a sport-pálya sarkánál. Az öltöző építéséhez hordott homokot, sódert szedik zsákokba. Én is csinálom amit, s ahogy bírom, huzgálom a félig megrakott homokzsákokat a munkagép után csuzdának nevezett vas lemezre, hogy a gép vihesse a szivárgás helyére. Szivbetegséggel évek óta bajlódok. Egy éve voltam műtve vesével. Tudtam, ezt nekem nem lenne szabad. De kinek volt ideje ezen gondolkozni. Csak mikor 5-6 zsák elvonszoltam, éreztem nem megy, nem bírom. Hirtelen alig 10 éves kislány lép hozzám. Segitek Gabi bácsi! Ránéztem, látom törekenységét, ugyanakkor segítő szándékát. Elmosolyogtam magam, és együtt huztuk tovább. A szivárgást megszüntették az ott dolgozók. Vissza mentem a hidhoz. Azért is tettem, mert az áradással kapcsolatos híreket ott lehetett hallani jobban. Beszélgetés közben felvetődik a reggel jött hír Romániából. Előrebocsájtom, én nehezen hittem el. Tetőzésig, ami Csengernél délután 3-4 órára várható, 3 méteres hullám vonulására lehet számítani. Magam ismerve a Szamos Déstől lefelé felénk szakaszát, figyelembe véve a kiszélesedett hullámterek víz felfogó képességét, azt mondom: az a víz ide érve nem emelheti a szintet legfeljebb 50-60 cm-el. Bár már nekünk az is végzetes lenne. Közben megáll egy honvédségi rendszámú katonai személykocsi, a kocsin az ismert Árvizvédelem felirat. A kocsiból először egy jól megtermett tiszt száll ki, rangjelzése ezredes. Aztán még másik kettő, hogy milyen ranguk, arra nem emlékszem. Felmennek a hidra, nézgelődnek, s hamar visszafordulnak. Az ezredes beszédbe elegyedik velünk, mondja: itt nincs veszély. Megszólítom: ezredes elvtárs! Ha igaz, magas vizet jelentettek a szomszédok.

Jó lenne felkészülni a kitelepítésre. Nem kell pánikot kelteni. Ha baj lesz, mi itt leszünk. A Turnál nagyobb a veszély. Mikor ezt mondta, már ült is a kocsiba, amelyik akkorra megfordult vissza irányba. Hát igen. Mire baj lesz itt leszünk. Most már nem néztük ki van szolgálatban, ki kap érte pénzt, ki nem. Jártuk a töltést a szivárgást figyelve. Így indultam el úgy délután 4 óra után a Román határ irányába. Bizony itt-ott alig 15-20 cm volt a víz a töltés szintig. A határig mentem. Már volt ott 4 fiatalember Tótfalusiak. Kettő segédgátor. Nézzük a túloldalra. Alig 400 méterre, de az is lehet, hogy csak három, áll egy román katona, s két-három civil ember. Félre a szabállyal átkiabálunk. Jöjjenek ide! Meglátuk, hogy a felszántott laza nyomsávot a töltésen a víz áztatja, kezdi mosni. De rá sem bagóznak, hogy kiabálunk, holott tudtuk, hogy a civilek csak daraiak, magyarok lehetnek. Közösen eldöntöttük, átmegyünk megcsináljuk. Volt velünk ásó-lapát, nem tétováztunk mentünk. A határkőtől úgy 10-15 méterre van a nyomsáv. Gyorsan látunk munkához, csináltuk a nyulgátszerűséget. Látjuk, jön a katona felénk. 30-40 méterre lehet, kiabál románul; persze nem értjük, de fenyegető mozdulatán látva, erősen gesztikulál, gondoljuk mit akarhat. Menjünk vissza. Én is kézzel való mutogatással adom tudtára mi van. Akkor gyertek csináljátok meg. Ő a határköre mutat, ujján mutatja milyen távol az ő területükön vagyunk és erélyes mozdulattal inti, vissza. Nyomatékkal előre fordítja a nyakába akasztott géppisztolyt. Nincs mit tenni emberek, visszafordítunk. Innen oldalról nézzük, milyen veszélyt jelenthet nekünk egy kis áttörés, amely percek alatt hatalmas gátszakadássá válhat. Míg ezen töprengünk egy asztal sodródik a vizen felénk. Az egyik fiatal ember, Gaál Laci a sorompó kapun áthuzott drótot letöri, meghajlítja a végét, eléri, kifogja. Egész jó asztal. Valahol konyhában lehetett. Azt mondom vajon kik ebédelhettek, vagy vivtak kártya csatát rajta. Azt mondja az új tulajdonosa, ő hazaviszi. Ha tudta volna, holnap milyen sors vár rá, otthonában. Azt mondom: én megyek jelentem, itt mi van. Vissza a töltésen menet, lázas nyulgát építés folyik a falu alatt. Ott látom ásóval a falu reformátos papját, lapáttal az orvost, állatorvost. Kordék hordják a földet, ki hogy bir, tud, úgy dolgozik.

Nem állok meg, úgy menet közben kérdezem: a tanácselnököt nem látta e. Szamosbecs irányába tartok, hátha a szivárgás táján megtalálom. Tótfalu dereka táján sok ember, idegenek állnak a töltésen. Kérdik tőlem, nem én vagyok a tanácselnök? Nem. Én is azt keresem. Nincs az sehol, ők sem lelik. Honnan jöttek? Nagyecsedről, még a reggel. Tunyogmatolcsról hozták ide őket, nincs ki eligazítsa. Se tanácselnök, senki. Emberek! Szóltam hozzájuk. Maguk Ecsediek, sok áradást láttak már a krasznán, nem kell sokat magyarázni. Szivárgás, elzárnyulgát emelés, ahol erre szükség van. De éhesek is. A reggel óta nem ettek, most pedig már este van. Na megyek. Ha megtalálom elmondom amit maguktól hallottam. Nem leltem a tanácselnököt. Hazamentem pár percre. Az utcán rémült arcú asszonyok, emberek, ki ide ki oda viszi batyuját a biztosabbnak vélt helyre. A lepedőbe kötött ágynemük, zsákba nyomott ruhanemük, dobozokba tett Tv-k, rádiók, de volt olyan erős ember, csak úgy ölében vitte tv-jét az említett ~~helyekre~~ biztonságos ~~helyekre~~ vélt helyekre. Feleségem kérdezi: mi nem pakolunk? Hova? Hol van biztonságos hely? Az öcsémékén kívül az utcában a mienk a legerősebb ház. Lesz ami lesz. Ami kis pénz volt a háznál, magamhoz vettem. Kimentem az utcára. Hirtelen eszembe jutott öcsém Pesten BM akadémián van. Felesége fiával ugyancsak pesten gyógyszerész tanuló felvételin. A két lány van csak itthon. Ikrek, 16 évesek. Megnézem, s hozzájuk hívom őket. Zárt ajtót találtam. Öcséméknél keresem, ott voltak, mások is sokan. Kérdeztem a lányokat, pénzt értékeket magukhoz vették-e. Igen - válaszolták. - Nem jösztek nálunk? Már nem, itt maradunk. Jól van, nyugtáztam. Mindez csak percek alatt történt. Mostmár a motort vettem elő azzal mentem a tanácsházára. Nem volt bent senki. Mentem a postára. Ott volt két határőr katona, akik a petei vámnál teljesítették szolgálatot. De itt rekedtek, várták a további parancsot. Ott volt a rendőr körzeti megbizott, főtörzsőrmester. Elmondtam, mi van a határnál. Kértem, intézkedjenek. A főtörzsőrmester hívta telefonon a határőrség parancsnokát. Válasz: nyirbátorban van a kerületi. Kérte a kerületi parancsnokságot, onnan xy elvtársat, a csengeri parancsnokot. Az jelentkezett. A főtörzsőrmester jelentett: a határon ez és ez van. Át ne menjenek szólt az őrnagy elvtárs, mert lelőhetik. Azonnal intézkedett a BM felé.

Hazavitettem a motort, betettem a raktárba a helyére. Felvettem a vaslapátot, a veszélyes Móricz Zsigmond utca töltésrészhez mentem. Zseblámpámmal néztem a szivárgás helyét, nagyságát. Tömtük, döngöltük, ahogy tudtuk. De folyt már a töltésen is keresztül itt-ott. Bár mi gyakorlott emberek tudtuk nem lenne szabad, föld híján egyik oldalról a másik oldalra raktuk a földet, emeltük, hogy ne fojjon. Fáklyás emberek jöttek világítani. Megállás nélkül raktuk a földet ide-oda, hova jónak láttuk. Így este 10 óra körül lehetett az idő, elfáradtam. Nem jól éreztem magam. Hazamentem. Az utcán előttünk buszok, teherautók végtelen sora. Hajduszoboszló, debrecen, Miskolc, melyik honnan jött. Kérdezték tőlem hol van a vész. Már mindenütt. Mégis merre menjenek? Akkorra odakerült egy önkéntes rendőr barátom és egy rokon bátyám. Mi irányítottuk az ismert veszélyes helyekre. Csak visszamentem a töltésre. Folytattuk a küzdelmet. Láttam rajtam az egyik fiatalember, hogy nem jól vagyok. Ismerte is az évek óta viselt betegségemet így szólt: Gabi bácsi adja ide nekem a lapátot, fogja inkább a fáklyát. Nem kérettem magam, cseréltünk. Így jött el az éjfél. De akkorra apadt 2 cm-t. Nem sok, mégis nyugodtabbak lettünk. Visszakértem a lapátot, mondván nem jól vagyok sok volt ez mára. Apad is, megyek lepihenek egy kicsit. Feleségem az utcán volt többedmagával, nők, gyermekek. Mondom apad, feküdjünk le egy kicsit. Nem tudtuk, hogy kiszakadt a gát, vagy kivágták, ilyenkor rendkívüli esetben mindent mondanak a jól értesültek elvén. Azért apad. Arra gondoltunk, hogy tetőzött és mostmár nyugodtabbak lettünk.

Árviz 1970. május 15. 02 óra 15 perc

Lefekvés előtt bevettem a gyógyszerem, hamar el is aludhattam. A feleségem keltett, valaki téged kiabál. Mostmár én is jól hallom: Gabi! Gabi! keljetek fel, víz van az udvarotokon. Gyorsan kapkodva szedem magamra az este, vagy inkább már ma levetett munkaruhámat. Ugyanílyen kapkodással a feleségem. Kimegyek. A kiabáló a szemközti utca tuloldalán lakó rokon nagybátyám volt. A víz valóban jött a házunk előtti mély árokból az udvarra befelé. Ő az utcán állt. A feleségem első kérdése hozzá, hát a család? Mármint a felesége és a lánya, hol vannak? Azok már elmentek az autóval, busszal.

Elmentek innen már mind a nők és a gyermekek. Először megkaxá-
szedtünk egy zsákot földdel, a terasz feljárót zártuk volna el
vele. Hamar rájöttünk, értelmetlen. Használt holmikat kapkodva
töltük el az ajtók küszöbjeit, amit már többnyire kulccsal be-
zártam. A kulcsokat a zsebembe csusztattam. A víz nagyon gyorsan
emelkedik. Alig egy pár perc alatt térdig ér a víz az udvaron.
Ujra kiabálnak. Apu ! Anyu! Ismétlődik újra. Megismerjük a hang-
ját a vejünk a szomszéd községből, Szamosbecsről. Az ~~áram~~ áram-
ló vízben látható helyre megyünk, az egyik barátjával jött értünk.
Tessenek jönni azonnal nálunk, ott még nincs víz. Menjél. Küldöm
a feleségem. Én maradok. Hátha mégis szükség lesz itt rám. Ne
féltsetek engem. A feleségem felkapta a bevásárló táskát, azért
is azt, mivel állandóan abban tartja a személyigazolványát. A
kapu kijáró hidon valósággal hömpölyög a szennyes ár az Erge pa-
tak felé. A földrajzi fekvést mérve hátba kaptuk a támadást. A
feleségem nem mert nekiindulni a kimenetelnek. A hidon a vöm jöt
elé, itt már derékig érő víz erősen sodort és tényleg félfő is vo
Ha vizesen is, de kiérték. De mit számított most a vízesség. A
szomszédék két lovat vezetnek ki, ők is a kijáró hidjukon. A
hullámtól az egyik ló, amelyiket a feleség vezet megugrik, az
asszony a vízbe esik. A víz sodorná, a mély árokba csuszott már.
Hirtelen veszélyes helyzetbe került, ijjedtében nem engedte el
a kötőfék szarát. Ez volt a szerencséje. A feleségem az utcáról
visszaszólt. Apja gyere te is ! Ezt már sirva mondja. Én nem me-
gyek felelek. Akkor én sem megyek, itt maradok vele, mellette a
helyem. Mindezt sirva mondja és kiszakítja magát a karolásból.
Megrázó drámai pillanatok voltak ezek. Benne volt minden, ami
25 év házasságunk 27 év ismeretségünk minden jóban, rosszban
összefonódottságunk tanujelei voltak. Mindketten sirtunk, ő han-
gosan és befelé fordulva. Nem ment mindaddig, míg meg nem ígér-
tem én is megyek utána. Ha meg kell halni, haljunk meg együtt
mondja. Megyek a hátsó udvarra a disznóól felé, mikor újra kia-
bálnak. Gábor! Gábor bácsi! Arra nézek. A református pap és az
állatorvos kiabáltak. Jöjjön ki azonnal! Nem látja milyen magas
hullám jön a kert felől. Már az utcán, ami egyébként elég magas

folyik a víz. Csak az öt darab süldőt, a fíjaláshoz közel álló kocát engedem ki az ólaktól, ahol már csaknem ellepte őket a víz. Nehezen tudtam kihajtani az utcára. Az utcán tapogatásra vitt lapáttal hajtottam őket, hol már a pap és az orvos is segítettek hajtani. Mégegyszer az utról visszapillantottam a házamba, telkemre. Még akkor sem hittem, hogy állva nem látom többet. Mentek szegény állatok, helyenként már uszva, ösztönszerűen a dombos rész felé. Mikor szárazra értek én felmentem a töltésre, szaladni nem bírtam, nyakig vizes voltam. Már a sok gond, a kétségbeesés elvette gondolatomból mi lesz a disznókkal, mi lesz a házunkkal, falunkkal és egyáltalán mindennel. Azok akiknek még nem volt veszélyben a házuğ, azok akik oda menekültek, gondozásba vették a jószágokat. Védegetnek látszó helyre terelték. Szerencsére az is maradt. Itt már nem volt különbség, közösé, egyénié, a háztájiból. A miénk. Egyformán adtak enni nekik. Ezt csak utána tudtam meg. Igyekeztem a feleségem után Szamosbecsre, ahol lányom, vejem, unokám, a 7 hetes kisfiu vártak a feleségemen kívül. A Móricz Zsigmond utca vége felé, mely a községünk Szamosbecs felőli végét is jelentette, víz az uton ott még nem nagy volt. Becs alatt még száraz volt, csak az árkok teltek vészt sejtetve az Erge felől. Az utca végén lakó cigány férfiak tehennel, hizlalóba fogott bikákkal, üszökkel, borjakkal cihelődtek. Hajtották volna az áramló vízzel szemben a falu dombosabb központja felé. Hiába húzták, ütötték, nem akartak menni. Emberek! szóltam. Ne arra, inkább Becs felé a legelőre, annak van jó dombos része és enni is van mit. Az emberek szót fogadtak, megfordultak a jelzett irányba. Meglepő fordulat jelenete játszódott le. Az előbb még menni nem akaró jószágokat alig lehetett féken tartani, úgy mentek. Ide kívánczik még a megjegyzésbe, nálunk bár sok cigány család volt, alig akadt néhány, ahol nem volt tehén, 2-3 hizó bika, egykét növendék üsző borju leszerződve az állam háztartásának besegítésére, persze a maguk hasznára. Természetes, ezt követte: jól öltöztek, rendes házak, benne tv, rádió. Ki vállalatoknál, ki a tsz-ben dolgozott becsülettel. Magunk közé fogadtuk őket. Ezt érezték is és hálásak is voltak érte. A feleségem a vejem házában magas lépcső pihenő teraszán állt. Onnan messze lehetett látni az

utat. Hangosan szólt be: jön már apátok. Jaj! Csakhogy itt tet-
 szik már lenni! Mondja a lányom. Édesanyámmal már alig birtunk,
 ment volna vissza édesapámért. Nyugtattuk, ne féljen. Ha megigér-
 te, akkor jönni fog. De gyermekeim! Ki tudja.... Közben nem-
 csak a víz veszélyeire, hanem a betegségre is gondolt. A vöm
 már oda volt a falu férfijaival együtt itt-ott védőgátat emelni.
 Én is mentem. Bár hamar meggyőződhattünk róla, nem sok értelme
 van. A víz ellepte a fél falut. A talajszinttől függően hol
 mélyebb, hol sekélyebb volt. Egyszer csak valaki kiáltja: embe-
 rek! A tsz-majorra ellepte a víz! Az állatok az ólakban vannak.
 Mindenki rohan arra a major udvarra. Szarvasmarhák, lovak, bög-
 ve, nyihogva, szabadon mennek ide-oda. Megpróbálják terelni az
 említett legelő felé, ami szomszédság közelben volt. Én is se-
 gédkezek. Elég nehezen ment, de sikerült. Mostmár a vizesruhám
 helyett felvett melegítő is vizes lett rajtam. Más ruhadarab
 meg nem volt jó rám. Szerencsére figyelemmel kísérték a fele-
 ségem, lányom a munkám és a kályhánál a saját vizes ruhámat meg-
 szárították úgy-ahogy. Csak az az egy volt amit felvehettem.
 A víz egy-két óra alatt ellepte a községet. Megkezdte sodorni
 magával ami utjába kerül. A tsz. udvarról sodorja a hatalmas
 rönköket, hordókat. Mostmár ki törődik ezzel. Csak az élete
 mindenkinek a fontos. Megjelennek a helikopterek. Látjuk, kém-
 lelik a falut, hol kell segíteni. Az idő úgy fél 9 lehet. Kint
 állunk négyen a nyitott teraszon csak a kisfiú van a lakásban.
 Előttünk a kövesut egy ideig védőgátat képez. Szemmel látható
 az áradás, majd hogyan törí át, rohan az udvaron, a ház hátánál
 lévő lejtős uton tovább. Gyorsan emelkedik a víz. Zetor tompa
 pufogásának hallik egyre közelebb. Vajon ki lehet, hova megy.
 A már veszélyes hullámba-Balogh Sanyi a bátor zetoros néz ide-
 oda, hol lenne rá szükség, hol kell segíteni, ki van veszély-
 ben. Bekiált: nem jönnek? Segitünk. Ülnek rajta a pótkocsin egy
 páran. Mi visszaszólunk: nem. Maradunk. Továbbmennek. Később
 újra helikopter jön alacsonyan, majd a levegőben megáll. Inte-
 getnek kézzel felfelé: megyünk? Intem: nem. Még maradunk.
 Lejjebb szállnak, kérdezik mennyire van a víz a küszöbig. Muta-
 tom is kézzel előbb függőleges magasságban, majd rájövök, így

nem jó. Kezem széttartva, de mondom is kiáltva: 60-70 cm. Értették, nyugtázták. Kézzelel intették: megyünk? Nemet intettünk. Közben a sok tépelődés. Jaj, mi lehet a kis házunkkal, benne mindenünkkel. Mi lehet Csengerben? Ott a másik lányunk, ki kisbabát vár, a második unokánkat. Ott a sok rokon Tótfaluban és Csengerben. De általában másokkal is mi lehet. A ház, ahol voltunk erős beton alapon állt. Pince volt alatta. A beton alap kb. 4 méter volt. Jól állt. A lakás téglából van, biztunk benne. Közben megoszlott a véleményünk. Mi férfiak azt állapítottuk meg már nem árad egy órája. Maradunk. Az asszonyok: ha lehet, valahogy menjünk. Ki tudja, mit tudnánk csinálni a kisfiuval. Ujra jön a helikopter, fejünk felett köröz. Délelőtt 10 óra körül jár az idő. Egyszer csak ereszkedik lefelé, nagy vihart kavarva. Már-már azt hittük a házról a cserepet leveri. Belépünk a teraszról az előszobába, az üveg ajtón, s falon keresztül néztünk kifelé. Látjuk, vékony dróton gurtnis mentőülőke lóbálódik. A teraszt közeliténék vele. A vőm kilép, úgy ahogy van munkaruhában, sapka nélkül. Intik, üljön bele. Ugy gondolta felmegy, megmondja, hogy maradunk és vissza lejön. Nagy ivben lóbálva, forogva huzzák fel. De vissza nem engedték. Az ülőke üresen jön vissza. Intik: menni kell. Mondom gyorsan a gyereket! Viszem én. Mivel sem a feleségem, sem a lányom nem vállalták, hogy felviszik. Megfogom az én ólomgombos spárgát, intem: várjanak. Hozza a lányom a kisfiát. Csak később veszi észre, hogy be van göngyölve, szegényke néger fekete. Nem volt idő a mikéntjén töprengeni. Beültem a mentő ülőkébe, elől becsatolom, időm nincs. Érzem, feszül a zsinór. Gyorsan a kisfiut. Éppen, hogy ölembe kapom, ellődül velem is nagy ivben. Ki tudta, hogy a lábam között is van egy bekapcsolható gurtni. A dróton mindkét karommal elől a gyereket öleltem. A fentiek is úgy látták valami baj történt, mert előre buktam, úgy mintha kiesés következne. Hát még lent az anya, a nagymama, Ordítottak, hogy mindkettőnknek végünk van. A gyerek a szorítást nem bírta ki, úgy vélték. Közben nekem sikerült hátra nyulnom megölelnem a drótot, így az egyensúlyt visszanyertem, De ezt már a könnyes szemek nem látták. Bevettek a gépbe.

Első kérdésük - mivel a vejemen kívül 3 c sengeri személy is tartózkodott a gépen és ismertek, mint beteget - az volt, nincs semmi bajom? Nincs. A vejem veszi el tőlem a fiát. Könnyezve csókolgatja a korommal bevont arcát. Ugyanis az történt, a légsavar felülről elvégezte a kéményseprést. A korom az egész szobát ellepte. Közben a dróton lement a mentő ülőke. Arra nem is gondoltunk, hogy a nők amugy sem, de most különösen nem fog-nak tudni bánni vele. Sokáig álltunk, vártunk. Néztük, mit csinálnak, de nem tudtak mit kezdeni vele. A gép vezetője, parancsnoka közli: mennünk kell tovább, mert a motor melegszik. Inkább visszajövünk. Bár tudtuk egyelőre nincsenek életveszélyben, mégis összeszorult szívvvel néztünk vissza a két legközelebbi hoz-zánktartozóra. Az egyre kisebbnek látszó képre. Porcsalmára ér-tünk. Eközben megbeszéltük, hogyan, miként vesszük fel őket. Én vállalkoztam arra, lemegyek. Az öveket becsatolom és harmadik-nak megyek fel. Visszafelé megkértem a parancsnokot, ha lehet menjünk Tótfalu felett. Nem nagy kerülő. Látni szeretném mi van a házammal, falunkkal. Bólint a fejével, megteszi. Csengernél a hidnál már alacsonyra ereszkedtünk. Órára pillantok, fél 12. Száll a gépünk alacsonyan, Talán a gép személyzete is szemlélő-dik. A Kisfaludy utca felett repülünk. Mindenütt viztenger. Siralmas látvány. Rombadólt házak. A gépet vezető őrnagy elv-társ megjegyzi: "szőnyeg bombázással sem lehetne nagyobb pusztítást csinálni." Érezni lehetett a részvétet hangjában. Házunk-hoz érünk. Látom vízbe dőlve, roskadva. A műhelyből átalakított lakó konyha még állt. Keserű sirás fakadt ki belőlem. Csak kez-zemmel tudtam inteni: láttam, mehetünk. Gondolataimmal az álló konyhába kapaszkodtam. Nem tudtam, hogy még aznap az is semmivé lesz. Nem volt idő tovább elmélkedni. Ott voltunk újra a célunk felett. Leirtunk két kört. A teraszon senki. A lakás úgy van a vízben, mint előbb. Nem áradt. Megpillantunk egy csónakot. Tatár-falvának tart. Integetnek belőle. Felismerem a feleségem és a lányom. Visszalépek az ajtóból, leoldom magamról a köteléket, csak aztán jut eszembe, mire vállalkoztam én. Kilépni a gépből

a semmibe. Nagy dolog ez. Mit megtenne az ember a szeretteiért. Szamostatárfalván szállunk le. Én kiszállok, gondoltam megvárom a feleségem, a lányom. Kérdések özönével árasztottak el. Ismernek kicsinyek, nagyok. A község belterületén nincs még víz, de el van rendelve a kiürítés - mondják. - A gépbe csak nők, betegek, öregek szállhatnak be. Gyorsan megy minden. Elgyalogolok a falu végére, de nem látok csónakot jönni. Emberek lázas sietőséggel építik a községet védő gátat. Visszamegyek az ideiglenes repülőtérré. Jönnek-mennek a helikopterek, míg egyikre én is feljutok. Irány Porcsalma. A gépben egy 35-40 év körüli asszony ül mellettem. Tuloldalán 5-6 éves kisfiu szoritja ruháját. Porcsalma felé járunk. Látom az asszony elsápad, szoritja az ölében lévő kisbabát. Kérdezem: rosszul van, beteg? Nem jól vagyok. Sir. Fogjon meg. Elveszem a kicsit fél kezemmel ölembe veszem, másik kezemmel karját fogom. Maradjon ülve - mondom - . A gép leszáll. Kérem, tessék maradni így. Intek a géphez tartozó félig katona, félig polgári ruhás férfinek, közlöm az esetet. Én viszem ki a kisbabát, a férfi a nénit fogja. Segíti ki a gépből. Int a mentőknek, azok otteremnek. Kezelésbe veszik a kis családot. Én továbbmegyek. Apu! Apu! Kiáltások innen is, onnan is. Ki-ki az ismerősét, hozzátartozóját keresi. Katonák, munkások, rendőrök állják utunkat. Kérdezik hova akarunk menni. Én Csengerbe. Oda nem lehet, szolt a katona. Csak Mátészalka felé. Dehogy megyek Szalka felé! Csengerben a családom. Közben már közelebből Apu! Apu! Megismerem a másik vóm hangját, kik csengerben laknak, de a nagy tömegben még mindig nem látom. Na végre egyszer csak látom. Egymáshoz érve öleljük, csókoljuk egymást. Sirunk. Anyuék hol vannak? - kérdezi -. Nincsenek itt? Ide még nem jöttek, mondja. Miki hol van a kisfiuval? Ott a kocsiban, - mutat az utra - a tsz. teherkocsijával jöttünk magukért. Alszik a kicsi, nincs semmi baja. Azért megnézem. Közben a két vóm asszonyaink után érdeklődik. Mondom mit láttam, hogy volt. Már azt hittem itt vannak. Várunk, míg két három gép leszáll. Nem jöttek. Míg végre megpillantjuk őket. Integettünk és észre is vettek bennünket. A kisfiuval mi van? Él ? Sirnak nagyon. Nem nézik hova lépnek. Nagyokat zökkennek a vízzel telt zsombékok között, közben szakad az eső.

Anya! Nincs házunk. - Jelentem ki - . Nincs otthonunk. Nincs hova hazamennünk. Honnan tudod? Kérdezi sirva. Honnan tetszik tudni? Kérdezi a lányom. Arra mentünk értetek. Láttam. Jaj, jaj! Semmink sincs, - gondoltam addigra a meglévő konyha is összedőlt, minthogy úgy is lett - . Kezünket tördeltük kétségbeesésünk közepette. Nemcsak mi sirtunk, de akik csak hallották a hírt, a részvét és együttérzés könnyeit láttuk szemükben. Porcsalmiak, tyukodiak, ököritóiak, ismerőseink, ismeretlenek szóltak hozzánk, tessék jönni nálunk. Gyertek Gabikám nálunk! Szólt egy porcsalmi barátom. Jenőké, köszönöm, ne sértődj meg. A lányoméknál megyünk Csengerbe. Jól van. Megértelek. Isten veletek. Beültünk a kocsiba, A nők a gyerekekkel előre, mi férfiak hátul a platón. Számitott is az most. Csengerbe érve, mintha mindenki halottját kísérné a temetőbe, vagy onnan jönne. Kisirt szemek, rémült arcok. A bizonytalanság képe mindenütt. A másik lányom amint meghallotta, hogy megállt az autó. Jött ki elénk. Vele együtt apósa, anyósa. Ők még eddig semmit nem tudtak rólunk, csak valakitől hallották Becs felé mentünk. Ezek után vélték úgy, hátha Porcsalmára kerültünk. Szánalom, sirás mindenütt. Felvetődött a kérdés, mit mentettünk meg. Akkor és ott derült ki, hogy mi csak 2 kg vöröshagymát, ami a bevásárló táskában volt. Akkor vettük észre az előtte való nap reggele óta. Pihentünk egy kicsit. Délután 6 óra körül lehetett az idő, mikor elmentem a postára, hogy táviratot teszek fel Budapestre lányunknak, fiunknak Székesfehérvárra, hogy megvagyunk, élünk. A postára nem lehetett bemenni. Az ablakon kopogok be. Kinéznek, mit akarok. Mondom: táviratot szeretnék feladni. Nem lehet. Minden vonal foglalt. Látom, asztalra tett széken ülnek, a telefonkészülék is a plafonig van emelve. Mondom gyorsan. Kérem a HM-t. Erre kérdezi, kit kér? És bementem a sógorom lakásának telefonszámát. Alig 2 perc telik el. Szólnak, itt van Pest. Megismerem sógorom hangját. Szervusz Gabi! Mi van veletek? Igyekszem nyugodtan elmondani amit akarok, de ha nem sikerül, elnézést sógor. Nincs otthonunk, mindenünket elvitt az árvíz. Egy szál munkaruhában mind a ketten. Ej, ej, Gabi! Nagyon féltelek! Ügyelj magadra! Szakit félbe. Folytatom: légy szives értesítsd Évát

és Gabit, -mert innen ez is nehezen ment most. - Ügyeljetek magatokra szólt még, és elköszönt. Elfordulok a telefonfülkétől, könnyes szemem törölgettem. Nem bírtam tovább sírás nélkül. Egyik barátom, ki busz vezető, megy el mellettem. Szervusz! - köszönt - nem kérdezek semmit, hiszen tudom - mondja - . Nincs semmink komám! És újra keserű sírás szorongat. Válamra teszi a kezét, s így szól. Fel a fejjel öregfiu! Majd csak jóra jön. Ránézek. Neki is csillog a könnytől a szeme. Be akar térni a postára, nem tud szólni, csak a kezét nyújtja.

Este korán lefeküdtem. Fáradtnak, összetörtnek éreztem magam, testileg, lelkileg. Hamar elaludhattam és korán is keltem. Alig múlt el 02 óra. Öltöztem óvatosan, hogy másokat lehetőleg ne zavarjak. Nyugtalanság fogott el. Az udvaron álló kerékpárt vettem fel. Mentem a töltést záró gátig, hátha valahogyan át lehetne menni, valamit megmenteni. Munkásőrökkel találkoztam. Először 5-6-an voltak. A zárógáton egy katonatiszt, ismerős őrnagy. Mellette arrébb két katona, egyiknek a hátán adó-vevő készülék. Jó reggelt. - Köszönök - Jó reggelt kívánok. Fogadja az őrnagy. Szervusz, ki, hogy fogadta a köszönésemet, csaknem mindenki ismerősöm volt. Nem tudsz aludni ugye? Kérdezi egyik. Nem csoda! Szólnak ketten is egyszerre. Tudsz-e valamit a házadról? Sajnos igen. Semmim sincs. Láttam tegnap helikopterről és elszorult a szívem, torkom. Nem tudtam folytatni. Az őrnagy elvtárs hozzám lép, nyújtja kezét, én is felé. Kezet szoritunk, nem szólunk semmit. Talán nem is tudtunk egyikőnk sem, pedig ismertük egymást. Olyan részvét kézzsoritás volt ez. Némán néztünk egymásra mindannyian, aztán a vizre. Lassan, nehezen indul a beszélgetés. Érzem, látom mindenkin. Nehezükre esik a beszéd. Folytogatja torkunkat az a szorongás, ami már megtörtént tény hatása. Óráját nézi az őrnagy elvtárs. Fél három. Háromnegyedre itt kellene lenni a kétéltüeknek. Átvinnének őrnagy elvtárs? Természetesen. Akkor megyek gyorsan, hívom a két vejemet, hátha ki tudnánk venni valami használható holmit, amit még meghagyott a viz. Morajlás hallik, úgy rémlett jönnek is a gépek Porcsalma felől. A csengeri új ideiglenes otthonunkban tudom meg, az egyik

vejem, akinél voltunk, nincs otthon. Szolgálatban volt valahol. Gyere akkor te! Mondom gyorsan Miklósnak. Menjünk. Perceken belül ott voltunk, nem késtünk. A gép morajlás már nem hallik. Telik az idő, vérad. Mindannyian türelmetlenül nézzük egymásra óráinkat. Három óra, majd fél négy. Mily hosszú percek. Mentünk volna, de nem tudtunk. Egyszer csak az őrnagy elvtárs odament a két katonához valamit mondott nekik. Nézem őket. A katona babrálja a masinát és ezeket mondja: itt 2-es, itt 2-es, hívja az 1-est. Ismétli, míg az jelentkezik. Ott vannak a két-éltüek? - hallom a kérdést - . A katona jelenti az őrnagy elvtársnak; az 1-es közli, a kétéltüek Porcsalmáról visszafordultak, Tunyogmatolcs felé mennek. És azt mondja, Csenger jelentette, hogy ott nincs rá szükség. Az őrnagy elvtárs mérgelődik: ki üzött itt rossz tréfát. Elmegy.

Lassan reggel van. De milyen lassan! Gyűlnek az átmenni akaró tótfalusiak. Jönnek azok is, akik csak látni akarják a Szamost. Néhány ember, akik a kavics üzennél dolgoztak, de Tsz-tagok, mindannyian értenek a csónak kezeléséhez. A csónakok a töltéshez vert karókhöz vannak kötve. Emberek! maguk értenek a hajók kezeléséhez, hiszen azon dolgoznak minden nap. Vigyenek át bennünket. Jöjjenek, nézzük meg, tudunk e valamit kivenni. Hullámteren kellett hajóval menni a töltéstől a hidig. Ott ugyanis szárazon lehetett menni egy darabig tótfaluba. Elég veszélyes volt az út, mert az uton átömlő víz erős volt, nagy volt a sodrása. Egy szóra jöttek. Mentünk. És aztán egyre többen. Az utcán nem tudtunk messze menni a víz nagysága miatt. Visszamentünk néhányan a tótfalusi töltésre. Onnan próbáltuk megközelíteni ki-ki a volt lakását. Láttuk, csónak nélkül lehetetlen. Miklós vejem azt mondja, a töltésen ő hazanéz Becsre, mi van otthon. Én visszamegyek a hidhoz. Ezen az oldalon van már két-három csónak és hajólapáttal a csónakázás mesterei. Szerintünk hősök voltak ezek az emberek. Tegnap is, ma is, de később is. Ott segítettek, ahol tudtak, és amennyire erejükből telli.

Emberek! Mi megoszlunk. Minden csónakba megyünk ketten-hárman. Jöhetnek velünk ugyanennyien. Lehetőleg úgy, hogy szomszéd közeleiek egy csónakban. Ezt egy idősebb hajós mondta, Náci bácsi.

Gyorsan ment minden. Indultunk a kertek alatt, fák között bujkálva. Megközelítettük a célunkhoz vezető Kisfaludy utca nagy árokját. Nagy volt a sodrás. Fától-fáig. Ágasokba kapaszkodva lassan haladtunk. Ügyelve arra, hogy baj ne legyen. Elértünk a házamhoz. Házam? Hol lesz az még? Mikor, és miből? Ki tudja! Ez egy cserép törmelék, lécs, fa, deszka, sárhalmazból álló domb. Itt nincs mit menteni. Legalábbis addig, míg nem apad. Megpróbálunk az udvar részbe behatolni. A víz sodrása olyan erős, hogy hajtani a csónakot nem lehet. Nem halad. Kapaszkodva huzzuk újra fától-fáig. Látom a már említett lakó konyhában a rekamiét, ágyat, rajta az ágyneműt. A víz felemelve ringatja. A fal, az udvar rész felől kidőlve. A hátulja lerogyva az elázástól. A tető, bár megcsuszva, az ajtófélfát és az ajtó tartja. Bemegyek, kihozom amit tudok. Nem javasolják. Veszélyes nagyon, -mondják -. Legalább ennyink legyen. Legyen mire lefeküdni, betakarózni. Vetkőzök gyorsan. Alsónadrágban kiszállok a csónakból. Mindenki megfeszített idegekkel figyel. Az idősebb hajós, Náci bácsi megjegyzi. Semmi pénzért, kincsért nem tenné. Kihuzom a rekamiét óvatosan, úgy ahogy van ágyneművel. Ügyelve, meg ne érintsek vele valamit. Utána az ágyat ugyanugy. Csónakba vesznek mindent. A TV-t a víz himbálja, de zsinórok kötik, nyilván azért is nem ment el. Nézegettem, de mélyen bent van a romok alatt. Nem merem bolygatni. Otthagytam. A víz nyakig ért. Megyek a csónak irányába, érzem, valami megvágja a lábam. A vér hamar festi a vizet. Kérdezik, mi történt? Nem tudom. Segítenek bevenni a csónakba. Nagyon vérzik a lábam. Lepedőből tépek egy darabot, becsavarom a lábam fejét. Öltözök. Felhuzom rá a gumicsizmát. Mehetünk a szomszédéknál. És így tovább. Dél tájban érünk Csengerbe. Már tudtunk örülni valaminek. És ez nagy dolog volt. A csizmámban éreztem a vér locsogott. Megmosom a sebet. Csunya vágás. Üveg lehetett, vagy valami vas lemez. Nagyon fájt. Megmozakszom, megyek kerékpárral orvost keresek. Így könnyebb volt menni. Nehezen találtam orvost. Az orvos megnézi, bekötözi és megkérdezi, kaptam-e tetanusz injekciót 5 éven belül. Nem. Mondom.

Kell, hogy adjak. De egyuttal keverem még valamivel - mondja - . Ez volt a védő oltóanyag. Már oltva is voltam. Holnap jöjjön kötésre, és ne menjen a vízbe - adta a tanácsot. - Dehogynem mentem. Másnap, mivel sokat apadt a víz, újra mentünk és csináltunk amit tudtunk. Aztán jött az én Gabi fiam, vejem, lányom a telefon nyomán. Elengedtek? Kérdezem fiamat. Nem is tudja csak egy szobatársam, hogy eljöttem. Este 10 órakor telefonáltak, szedtem a ruhámat, tudtam, hogy most szükség van rám. Itt vagyok. Elgondolkodtam a szó jelentésén és a történeten. Sirtam, mint mások, annyian. Dél körül éhesek voltunk. Valaki mondta, adnak kenyeret, csak érte kell menni. Mentünk a tsz-központhoz ott adták. De hozták a kenyeret, szalonnát, kenyeret, tejet azok, akiknek épen maradtak a házuk. Nyeltük az ennivalót könnyeinkkel együtt. Ezek a hála, az együttérzés jelei. Kicsit örömkönnye is voltak. Már első jelei, nem leszünk egyedül bajainkban. Három-négy nap tudtak segíteni, mostmár csak a család. Huztunk, vontunk mindent, amit tudtunk. Az asszonyok az árokban öblítették le a sárt a megmaradt pár ruhaneműről, rossz butordarabokról. Nem használható, láttuk, és mégis huztuk, tisztítottuk. Hogy minek, magunk sem tudtuk. Másnap újra korán keltem. Alig tudtam valamit aludni. Alig pirkadt, mentem először jól kisírni magam, mikor még nem lát senki. Aztán munkához láttam. Egy autó állt meg, ők is gumicsizmások, mint én. Filmfelvevő géppel a kezükben. Jóreggelt bácsikám! Jóreggelt - fogadom - az utcán állva. MTI tudósítók vagyunk. Egyik közülük a fehérgyarmati Járási Tanács munkatársa. Melyik a maga háza? Idevaló ugye? Ide. Felelem. Hogy ház? Az nekem csak fogalom. Ujra sirással küszködöm. Látják rajtam. Nem faggatnak. Hiszen itt minden önmagáért beszél. Megkezdjük a felvételeket, egymásközt megosztva a munkát. A tudósítók négyen voltak. Én a gyarmati elvtársától érdeklődöm az ottani helyzet és ismerőseim felől. Tudott tájékoztatni. Aztán jött a segítség nekem. Kezdjük a rom eltakarítást újra. Másnap az egyik sógorom is - ki székely magyar, Erdélyből sodorta ide az élet vihara - feleségével segíteni jöttek. Mint humoros ember, már eddig is sokszor megnevettette környezetét, így most is. Egyszer csak megáll, karját széttartja, előre csüngetve,

smici sapkája a fején keresztben, s nyakig sárosan, vizesen, szól, hogy odafigyeljünk. Halljátok! Most úgy nézek ki, mint "Upé", csak nem mekegek. Mindenki felszabadultan nevetett. Először a tragédia óta. Ugyanis egy idősebb cigány ember tapasztásból, demifonok befonásából, kosárfonásból él. Süket, s néma. Sűrűn berug. Ilyenkor megy az utcán, mindég másoktól kapott ócska gunyában sárosan, legtöbbször keresztben a sapka, kalap, mikor mi van a fején. Artikulált hangon jön az éneklése, ami úgy hallik "Upé, upé, ejjej, upé, upé." /Nem gunynak szántam, csak a hitelesség kedvéért jegyeztem meg./

Telnek az órák, a napok. Tűnnek a rogyant tetők, simulnak a romhalmazok. Elő-előkerülnek egy-egy öröm, vagy bánatra emlékeztető darabok. Másnap már a tsz. központjában főztek. A tsz. vezetősége, a párt, a tanács kezdeményezése nyomán hozzáértő embereket állított be erre. Vágták a sertéseket, marhákat, egyre-másra. Kellett a nagy családnak. Tudták, éhesek vagyunk. Enni kell. Ki milyen edényt tudott kérni, szerezni, abban vitte a bab-, vagy krumpli gulyást. A feleségem is hozott egy fazékkal, számolva arra, hogy hány éhes száj várja. Van már az ebédhez ennivaló, meleg étel. Van mindegyikünknek tálja, tányérja. Ki, hova leül az utcán ócska törött kacatokra, vagy éppen állva akarja elfogyasztani az ebédet. Csak akkor vesszük észre, nincs kanalunk, amivel együnk. Kérjünk. Jelenti ki a sógor. Kitől? Esetleg az öcsémektől, ha nekik is megmaradt. Mivel a nyárikonyhában volt náluk is az edény-féle, s a víz azt is elvitte. Csak a magas alapra épült lakása állott az utca végén, egyedül, mint egy felkiáltójel. Feleségem elment, mivel közel volt, hamar jött, s hozott is. Mire enni kezdtünk, autó állt meg előttünk, kicsit félre az utról, ahogy lehetett. Körülvettek bennünket. Ne haragudjunk, hogy zavarnak - mondja egy 60 év körüli férfi - , a Kossuth-rádiótól vagyunk és már itt is, ott is mikrofonokat tartanak élénk. Kérdések százai peregnek gyorsan. Gondolatok, megjegyzések hangzanak el. Mik a terveink? Kérdezik. Ki tudott akkor tervezni. Autók, ilyen, olyan. Mindegyiken a jellegzetes "Árvizvédelem". Kételtük jöttek, mentek, a még bentrekedt embereket, állatokat biztonságos helyekre vinni. Zaja zavarta a

felvételt. Nagyon őszintén sokunkat bosszantott az a civil emberekkel, katonákkal megrakott teherautók járkálása, ide-oda egy nap és azonosok sokszor elmentek. Mondtuk is, jobb lenne segitenének, míg korzódna. Sokan nevettek rajtunk, ahogyan kinéztünk, de nem tudtuk volna hova tenni az előcibált holmikát, a nagy forgalom miatt, mivel csak az utca volt úgy-ahogy száraz. Mit kaptunk már segítséget eddig? Kérdezte tőlem az idősebb riporter. Értem alatta: pénzt, ruhaneműt, takarót. Fejenként 500-500 Ft-ot, mivel 3-an vagyunk már itthon, összesen 1500 Ft-ot. Semmi egyéb? Kérdezi, mintha nem hinne a fülének. Semmit. Nem volt biztosításunk, folytatom, stb. Egy riporter nő a fiamat fogta ki. Meglepett, hogy az egyébként nem beszédes fiam miként beszélt most. Közben jöttek dolgok, melyek szükségesek voltak,

mégis rosszalunk. Ilyen volt a védőoltás. Csengerben volt az ideiglenes lakásunk és nem engedték át azt, aki a védőoltást nem kapta meg. Papir kellett róla. Oltóanyag akadozottan volt, hol egyáltalán nem volt. Minden trükköt felhasználva mentünk menteni, amit tudtunk. Segítségünknek kinek-kinek menni kellett helytállni munkába, tanulásba. Jöttek a sérelmek, vagy csak vélt sérelmek. Ketten maradtunk a feleséggel. Volt munka még bőven a romokkal. Mostmár voltak segíteni civilek, katonák egyaránt. Mikor, ki osztotta szét a közegben a munkaerőt. Legtöbbször a tanácselnök. Egy alkalommal nekünk nagy szükségünk lett volna vagy két emberre. Láttuk a tanácselnök vezetésével jönnek 20-25-en. Küldöm a feleségem kérjen két embert, mert ővele nem tudtam kivenni egyes dolgokat. Eléjük megy a feleségem, kéri az elnököt, adjon nekünk is mára két embert, tudja Gabinak nem szabad lenne emelni, de nem is bírjuk ketten. Az nem szól semmit, válasz nélkül hagyja. Ujra kéri a feleségem és már sirva. Meg sem hallja. Osztja az embereket, ide 3, ide 2, oda 6 és így tovább. Szólok a feleségemnek ne rimázkodj, látod, hiába. Maradt a vöröskereszt segélyből nagyobb összeg, halljuk. Elsősorban öregeket, munkaképteleneket, nyugdíjasokat, szociális helyzeteket mérlegelve elosztják. Hárman-négyen ilyenek kimaradtunk. Süldő sertés jön az árvizkárt szenvedetteknek, ugyanilyen alapon osztják. En újra kimaradtam. Érdeklődtem, miért. Nincs válasz, ill. senki nem tud

semmit. És sorolhatnánk tovább, de nincs időnk törődni ezzel most. Akinek biztosítása volt, felmérték a kárt. A nép kezdett bizakodni. A hamar megkapott biztosítási pénzen sokan vettek építőanyagot, szilikátot, tufát, meszet, stb./

Lázasan tervezett mindenki, a mérnökök által ismertetett tervek alapján. Egyszer csak közölték a tűzépen, hogy Komlódtótfaluba nem lehet kiadni építési anyagot. Találgatások, vajon miért nem. Fock elvtárs itt mondta, legyenek nyugodtan, felépítjük a községet, szebb lesz, mint volt. Jöttek a találgatások. Ki ezt, ki azt hallott. Általános zürzavar lett egyszerre. Megbolygított méh család lett a község. Egyszer csak jött a második árhullám, én már akkor építkeztem. Először egy félszert, legyen hova behuzódni. Aztán a disznóknak, melyek Csengerben lettek ideiglenesen ide-oda elhelyezve. Ezt már jól kiemelve betonból, a romokból kikerült téglákból, korszerűen. A tv is bemutatta /Szürom felvételében./ Követte a baromfi ól, bár baromfink nem maradt, de biztunk, majd lesz. Lett is. A rokonok adták, először azok, akiknél nem pusztított az árvíz. A második árhullám után hivatalosan is mondták, ide nem lehet visszaépíteni. A falu apraja, nagyja a tsz. központban töltötte a napok nagyrészét mostmár. Mi tovább egyengettük a romokat, helyreállítottam a bejáró hidat, hogy majd az építőanyagot behozhassam. Ha mondták, mire ez a munka, miért csinálod, nincs értelme, ha válaszoltam rá valamit az csak ilyen volt, semmi kedvem nincs máshova menni. Dolgoztam tovább úgy, ahogy egészségem engedte. Egészségi okoknál fogva kerültem minden vitát, izgalmat. Végeztem a dolgom a telken minden nap. Legtöbbször a feleségem ment a reggeliért, ebédért, vacsoráért, ha volt ilyen, mert nem mindig. Ott hallotta, a község vezetői be lettek hívva Csengerbe, a megyétől vannak kint. Jött a hír tovább, megmondták kereken nem lehet építkezni öt községben. Ebben Tótfalu is benne van. Aki nem volt szemtanúja nem tudhatja, nem mondhatja, hogy megérti. Dehogyan érti meg!

Horváth Dani erős, vállas ember megy meg el a csoport mellett, látva a sirókat, maga is azzal küszködik, csak úgy meg sem áll, mondja: "kinek jó ez, minek kellett ezt csinálni velünk? Nem is tudom mit tudnék azzal csinálni, aki ezt a kitelepítést kitalálta."

Meglett emberek, fiatalok, öregek, nők, gyermekek, sirt a falu. Mindenki úgy nyilatkozott rádióknak, tv-nek, ujságíróknak, ez jobban fáj, mint az árviz által okozott veszteség. Én is így voltam ezzel. Érvek, ellenérvek váltották egymást. Ültünk a volt Kossuth-kastély - jelenleg tsz. központ - kapu kijárat beton korlátján két oldalt azon, amit még Kossuth építtetett. Ültünk csüggedten, tanácstalanul. Mindenki elhallgat. Komlódi Károly bácsi törí meg a csenget: hát azért csak meg kell védeni a falut. Meg kell védeni, Károly bátyám - kapom el a szófonalát - , de kitől, kiktől, vagy mitől, meg tudná mondani? Ha látni tudnánk világosan, tisztán, de most elködösült a szemünk és ez most, ilyen körülmények között nem is csoda. Tóth Károly bácsi szólal meg. Hangja rekedt. Érezni lehet, küszködik a szavakkal. Nekem mindenem az a hely. ~~1942~~ évszázaddal ezelőtt faluvége volt az. Ott volt az utolsó ház. A többi azóta épült. Emlék. Emlék, ez az, szólal meg Lengyel Endre. Akkor emlékezzünk. A ~~1942~~ század derekán ez a falu csaknem egészen a Hajnaué volt. ² Becski birtokolta. Az verbiró volt, a környék verbirája. Éppen a jelenlegi ² maga telkén állt az akasztófa. Érdemes visszanezni a multba, hogy meglássuk a jelent. Hogy jobban beleláthassunk a jövőbe. Én is azt mondom, tegyünk valamit, hiszen én is a háboru után kaptam a telket, mikor osztottuk a földet én és mások. Akkor azt mondtuk, megvédjük, nem engedjük többet kicsuszni a kezünkből. És most mégis nehéz helyzet elé állított a sors. Akik agitálnak bennünket, azt mondják megértenek. Azt mondják a riporterek, megértenek. 1956. tavaszán ott voltam Tolnán, Bogyiszlón. Láttam a dunai árviz pusztítását. Láttam a vízbe pusztult állatok felpuffadt, elszinesedett tetemeit, a levonuló viz posványába. Láttam a kétségbeesett, siró embereket. Azokat az embereket, akik Tolnán vissza nem építhettek, és mondtam én magam is, megértem őket. Pedig csak most tudom mennyire nem értettem meg. Ezek után úgy istenigazában felelhetem, dehogyis értenek meg! Hisz nem is érthetnek meg. Ez a tömegében legnagyobb Szabolcs-Szatmári paraszt népet, akik annyit sanyarogtunk és az ország fejlődésében lemaradtunk, csak az itteni ember értheti meg és az, kik most ebbe a helyzetbe beleestünk.

Az új településről beszéltünk. Igényelni kell. Itt vannak az építők, csinálnák. Emberek, ne tétovázzanak, mondták az erre hivatottak. Tető nélkül maradnak. Jön a tél. Építünk földkunyhót, de maradunk. Sajnos nem minden vezető volt, aki jól tudta volna megválasztani a hangnemet, hogyan szól. Volt olyan is, aki azt mondta, a dózer majd szétnyomja a tákolmányokat. Gázoljanak el, lőjenek agyon, stb. Kiabáltak. De nem megyünk sehova. Jöttek hozzám nap, mint nap. Irjunk kérvényt, menjünk Pestre stb. Engem hagyjanak ki. Én már egyszer megjártam, megégette a kása a számat a faluért, pedig akkor is jót akartam és tettem. Engem éppugy kértek akkor is 56-ban, te tudsz segíteni azon, hogy bajunk ne legyen. És én kihuztam a más lábából a töviset és az a tövis a lábamba ment. Ez a nép nem huzta ki. Csak a felsőbb vezetők tárgyilagos megítélésére nyomán usztam meg. Ez a nép fertőzöttnek tekint még ma is. Csak ha baj van, akkor fordulnak hozzám, irjunk kérvényt. Azok közül, akik akkor kérleltek, tegyünk valamit, - van olyan, aki most nem mer egy jónapot ideköszönni nekem - mintha leprás lennék, úgy kerülnek. Csak a vakok, a szellemi vakok teszik ezt, mondja szeliden egy néni. Hálátlan a nép néha. Vannak helyi vezetők. Álljanak oda ők. Ki, hogy érvel. Tudod az állásukat féltik, pedig ők sem akarnak menni. Én meg felelem: egészségem óvnom kell minden izgalomtól. Asszonyok jöttek sirva, biznak bennem, tegyünk valamit. Lehetetlen, hogy meg ne értenének minket. Na jó. Irjunk kérvényt valahova. A helyi vezető emberekkel megbeszélve kérvényt írunk a Magyar Szocialista Munkáspárthoz címezve, személyes küldöttség vigye. Már ismert volt egy terv amiről beszéltek egy lokalizációs gát. Ami esetleg új gátszakadás esetén megakadályozná az újabb katasztrófa bekövetkezését. Így ez érthető, jó, hasznos. Azért mégis az a sok-sok"de ". Én írom a kérelmet.

Kérjük benne a MSZMP Vezetőségét, vegyék tárgyalás napirendjére Komlódtótfalu ügyét. Kérjük benne továbbá, hogy keressék annak lehetőségünk, községünk megmaradhasson és újjáépülhessen. Bizik benne 300 aláíró. Ezzel a most kivonatossan leírt kérelemmel mentünk volna. De kik legyenek azok, akik mennek. A falu választott küldötteket, én is köztük lettem. Én szabadkoztam, de a nép

nem tágitott. Szégyelltem, bár nem nagyon lett volna mit - a sáros pizkos ruhámat, ami rajtam volt, nem volt más. Így mégsem mehetek jelentem ki. Adjon valaki. Nem volt rám való ruha. Váratlanul jött a fiam a vonattól, hozza Pestről az egy használható ruhám a tisztítóból, ahova nem akarták bevenni úgy nézett ki, holott többször ki lett előbb öblítve. Így csak átöltöztem, s negyedmagammal indultunk Budapestre azonnal. Este érkeztünk meg. Ki-ki hova ment rokonainál aludni. Én a lányomhoz mentem. Azzal váltunk el, reggel itt és itt találkozunk. Mindannyian korábban mentünk. Közvetetten telefonon vettük fel a kapcsolatot a Központi Bizottsággal. Azt tanácsolták, menjünk a megyéhez, ott keressük meg xy elvtársat, ő várni fog és tudni fog tájékoztatni erről. Ő van megbizva ezzel. Szomorúan váltunk el egymástól. Ők mentek Nyiregyházára, én Pesten maradtam azzal, hogy reggel ott leszek. Nem tudtam bele-nyugodni, kilincseltem addig, amíg a Parlamentbe bejutottam. Már vártak az előző bejelentés alapján. Amellett, hogy kedves fogadtatásban részesítettek, én nem tudtam elmondani szóban menetelünk célját, hogy ne sirjam el magam. Együttérzés jelét láttam és éreztem ott és mindenütt még. De ha már KB. titkárság a megyéhez küldött, menjünk. Attól függetlenül az elvtársak bejönnek - külföldi vendégeket bucsuztattak - megtárgyaljuk. Ők hiszik, rajtuk nem fog mulni. Megadott egy telefonszámot, holnap 9 órától tartjuk a kapcsolatot mondjam meg a megyénél xy elvtársnak. A megyénél szintén nagyon kedvesek voltak, valóban már vártak. Elmondtam én a panaszunkat, bánatunkat, érveinket. Közben Budapesttel fel lett véve a kapcsolat. Ott is tárgyalták, mi is. Várni kellett a Pesti döntést, ^{ahogy mondják} azt általában meghuzott gátvonal ügyében. Közben tizórai kávéra invitáltak meg. Délben ebédre. Délután 3 óra körül jött a válasz: kiszállnak helyszinre még ma. Vigyenek bennünket haza, hogy otthon lehessünk akkorra. Telt kebellet, biztattással szálltunk a rendelkezésünkre bocsájtott Volgába. Mi nem tudtuk közben otthon mi ment végbe. Azt hiresztelték, minket még menet a vonatról leszedtek a nyomozók és őrizetbe vettek. Nem lesz ennek semmi értelme. Jobb ha nem várják meg a bajt, igényeljenek telket a kijelölt helyekre. Ezt azok mondták, akik állásukat és az íróasztalt féltve egzisztenciájuk csorbáját látták vélni. Nagy volt a meglepetés, mikor megérkeztünk és

közöltük a hirt. A sok fotó között szerettem volna látni azt a felvételt. Emberek, asszonyok örömtől könnyes szemek csillogása keveredett a nap estei hajlásba csuszó sugarába. Nagy figyelemmel kísértük, nem jön-e a helikopter, úgy véltük azzal jönnek. Nem jött. Mi már akkor a telekhez közelebb eső Szamosbecsen voltunk a másik lányunknál. Már lefeküdtem, mikor küldött jött értem, azonnal menjek át Tótfaluba, kint vannak a várt elvtársak. A tervező vizügyi főmérnök jött ki kocsival. Megállapodtunk az új gátrendszer kiépítésében. A jegyzőkönyv elkészült, ezt aláírták az eddig huzódozó vezetők is. A csengeri tanácselnök is. Ment jóváhagyás végett fel Pestre. Telnek a napok, várjuk az eredményt. Egyszer jön az értesítés, hogy egy kijelölt napon Csengerbe a tanácsházára kell menni a Pesten járt küldöttségnek, a tanácselnöknek és a párttitkárnak. Mentünk.

Magas szintű küldöttség jött le Pestről, Nyiregyházáról, Mátészalkáról, Párt, tanács vezetők. Minden érvelésünk hiábavaló volt, maradt az eredeti terv. A rádió a déli hirekben bemondta, hosszú huza-vona után végre sikerült megállapodásra jutni Komlódtótfalu vezetőivel, a küldöttekkel a kitelepítés ügyében. Komlódtótfalu szanálásra kerül. Azt megígérték, a régi kert, mint zárt kert, használatunkban marad. Mégis keserű könnyeinket hullattuk, nyeltük, *mert meg egy részről az sem volt* Megindult a telkek felkutatása olyan értelemben, mindenki a megye területén bárhol kérhet és kaphat ingyen telket. Voltak akik egy nap 2-3 községben kértek és aznap visszakérték a papirokat, hogy másnap távolabb kereshessék az új telkeket. Sok munkát, türelmet igénylő napok voltak ezek a tanácsok számára. Csúszáltak, kötelességük volt. Ezzel egy nehéz aktus zárult le, de nem végleg. Nem mindenki igényelt. Ki-ki a maga sorsa, helyzete, távlati terve szerint maga bírálta el ami neki a legmegfelelőbb lépés. Rosszallóan vették ezt tudomásul az intéző szervek. De hát mindenki maga tudja a magáét, szokták mondani. Irattak telket, aztán felésem néztek. Kérlelték a lakosságot, eleinte nem sok sikerrel. Az építők csak elkezdték a munkát. Majd csak lesz gazdája, ha

jön a rossz idő, - mondták a tanácsnál - . Jöttek az ujságírók, rádiósok, tv-ak közvéleményt kutatni. Volt mit. Ország, világ láthatta, hallhatta ap problémákat, aggályokat, kéréseket. Sirásba folytott, kimondani nem tudó gondolatokat, és mégis ...

Hiába minden, menni kell. Mondogatják. Ekkorra már nekem az emlitett lakókonyha alapja meg volt emelve, a téglá építésre oda készítve. Autóval értem jöttek, menjek a csengeri tanácshoz. Mentem, már vártak. Megyei, Járási, Községi, Párt, Tanács vezetők. Faggattak mit akarok azzal a téglával. Meg ne próbáljak építeni. Esetleg égre nyiló egy szobát lehetne építeni. Hát akkor olyat építetek és soroltam a problémákat, melyek által Csengerben akadályozva vagyok. Bár mindannyian ismerték, ígérték, elrendezik a problémámat, csak ne építsek. És még ma sem lett elrendezve. Természetes, bántott a zaklatás. Hazaértem a telkemre, mondja a fiam: már keresték kétszer is édesapámat és azt mondták visszajönnék. Jöttek is mindjárt. A tv-től voltak. Interjuoltak az árvizről, az azóta történt fejleményekről. Bosszantó volt később az a mindenki megértése és mégsem úgy csinálják, ahogyan a nép kéri. Kérdések százai: miért? Pedig lehetne másként is. Nincs, és nem marad más válasz, amit alkothatnánk, mint a nagy tekintélyü, mint már így is kifejeztem a "presztizs" . A fiam most már szabadságon van. Összejött a család, építjük a kis leendő házat. Nem latolgattuk, ideiglenes, vagy végleges lesz. Fontos az, hogy tető alá kerüljünk. A vöröskereszt által gyűjtött pénzből kiosztották az ingatlan segélyt, aztán csakhamar megjelentek a megyei vöröskereszt megbizottak, a riporterek, tapogatóztak, az emberek miért isznak, mulatnak. Szóval szórják a pénzt. Engem is megkérdeztek. Bár egyesek azelőtt is ittak, de erre a tömeges és állandó ivásra keresték a választ. Én azt feleltem, talán kérdezzék meg azokat, akik ezt művelik. Bár én úgy sejtettem azokról van szó, akik gyengébb jelleme, nem tudják könnyen elviselni a csapást és menekülnek az ivás, táská, zsebrádió, hangos, zürzavaros mámorába.

De ez nem egészen így volt, hamarosan rájöttem. Mivel a család engem betegségemnél fogva minden nehezebb munkától óvott, féltett,

küldtek, hozzák egy kis sört. Az italbolt tömve volt emberekkel. Mint mondták, csakugyan mindig. Szervusz Gabikám! Mit iszol? Jónapot, Gabi bácsi! Igyon velem valamit. Ki innen, ki onnan karol belém. Én szabadkozom, nekem nem szabad szerzesített fogyasztani tudjátok, a szívem... Jól megtermett fiatalember jön hozzám. Gabi bátyám! Nem rokonom. Máskor is többször így szólít meg. Csak egy ici-picit a két ujjával mutatja és a szemével is hunyorít hozzá egy kicsit. Igyon velem. Szeretem magát. Bizonyisten szeretem. Lajoskám! Én is téged, de tudod... Csak tegye a szájához, nyalja meg! Hát, nem volt mit tennem, úgy csináltam. Jól van Gabi bátyám. Maga az én emberem és kezét nyújtja. Alig tudok a pult közelébe férkőzni. Jóska! Szólítom meg a boltvegetőt. Észrevesz, előzékenyen kérdezi, mit parancsolsz? Egy pár üveg sört szeretnék. Mennyit? Tízet. Hozza, fizetek, táskámba rakom. Köszönök és indulok ki.

Géza bácsi lép utánam. Várjál, ne ülj fel a kerékpárra, menjünk egy kicsit gyalog. Ránéztem az öregre, láttam rajta, hogy többet ivott a szokásos féldecinél, de nem részeg. Kedves barátom, mondja nagy alapossággal, tagoltan. Nincs semmink. Ezért gürcölhettünk, és folytatja, mintha egy panaszkönyvet olvasna. Hallgatom, mint mondja a magáét, buját, bánatát. Gondolataimban pedig mélyen visszaidézem az öreg házassági esküvőjétől való küzdelmét az élettel a jobb életért. Egy szomszéd községbeli barátommal többször felidéztek az öregeket. Nem volt és nincs gyerekük. Szorgalmukkal, örökös munkájukkal egy kicsit példaképünk is volt. Mit értünk vele? - mondja - . Mindig arra gondoltunk a feleséggel, ha már másért nem is, de a kis házunk, portánkért valaki csak eltart, elgondoz bennünket. És most, semmi. Könnyecseppek gurulnak le ráncos arcán. Azt mondják, ne féljünk az állam gondoskodik az ilyenekről is. Van szociális otthon. Azt mondják, jól bának az öregekkel. De hát idegenkedünk tőle. Tudod kedves barátom a negyedik X-et éljük együtt a feleséggel. Nem mondanám a valót, ha azt állitanám, ez idő alatt sohasem zördültünk össze. Aki ilyet állít, nem mond igazat. Volt többször, de az csak olyan volt ni. Néhány perc, óra múltán nem is tudtunk róla.

Most meg! - Mondja nyomatékosan - . Minden nap. Ez a kitelepítés megbolondítja az embereket, de ezt mondja mindenki. Így vannak vele. Nincs családi béke, mindenki okol mindenkit. Aki eddig nem tudta, mi is az az idegeskedés, alig néhány szó, mondat után talán ütni-vágni tudna. Hej! baj ez, fiam!

Nekem már épül a ház, de nem szeretek arra se menni. Ha arra gondolok, ott fogok élni, olyan gyomorideget kapok, majd bele őrlök. Az öreg a romos, volt otthonához ér. Megáll, s azt mondja. Nem is tudom miért mondtam el ezt neked? Csak úgy, kikiváncozott belőlem. Elköszönünk. Isten vele Géza bácsi. Mostmár felültem a kerékpárra. Gondolkoztam amit láttam, s az öreg amit mondott. Kezdtém érteni, miért is isznak annyian. Otthon lázasan folyik a munka. Nem is veszik észre, hogy a sörös üvegeket vödörbe rakom és kötelen az ásott kutba hűtésre leeresztem. Miki vejem később megkérdezi: tetszett hozni sört? Igen - válaszolom -. Hol van? A feleségem szólt, ki észrevette, hogy hova tettem. Mondja, a fidsiderbe. Hát az hol van? Mikor vették? Már régen. Milyen nagy? Több ezer literes. Á, olyan nincs is. Nekünk van, és mutatott a kutra. Nevetés. A gyerekeken látható, hogy örülnek annak, hogy van kedvünk tréfálni is. Hétről hétre jönnek hozzám a riporterek, filmművészek, filmrendezők. Hagyjanak békén. Nincs semmi értelme a riportnak, mert ha nekik a riportereknek is lehetne szabadon véleményüket kifejtteni úgy, ahogyan ők látták, hallották, úgy adhatnák tovább, úgy lenne értelme. De mivel a filmből a vágó, a sajtóban a cenzura kiveszi, ~~így xxxxxxxxxx~~ azt amit nem lát jónak, így ez hamis, és értelmét is nagyban veszíti. Szerintem inkább vitatkozzunk valamin, mintsem elvonjuk a ki-mondott szó lényegét. Így értelmét veszti a vita. Mostmár a kis házam is áll. Hamar lakhatóvá tesszük, a család. Van fedél a fejünk felett . Ez jó és megnyugtató érzés. Rendbeszedem a kerítést, hogy valami porta formája legyen. Van kis lakásunk. Jól is éreznénk magunkat benne, ha nem háborgatnának. De sem egészségem, sem nyugalmam nincs.

Az új telepeken lázas munka folyik. Mostmár ha más nem is, a családfők szétnéznek. Tréfásan jegyzi meg egy mester: "szak-társak, itt a tulaj." Lassan megbarátkoznak. Nehezen megy az építettől részéről, mintha ellenségek lennének. Pedig beszélni sem kell róla, ők segíteni jöttek és szívesen. Tudták, kell itt segíteni. Nem sértődtek meg, mert nem fogadták szívesen. Tudták mi a baj, éppen ezért munkájukon keresztül akartak kedvet, mosolyt varázsolni az arcokra. Tudták ők jól, hogy arra is szükség van. Fiatal diákok, szakmunkás tanulók érdeklődtek családtagok felől. Titokban, ki nem derüljön a turpisság. Lányokra voltak kíváncsiak, hátha ki lehetne csalogatni az új településre. Azok, ahol máshol voltak építeni, ahol a község visszaépült, egész más volt a helyzet. A fogadtatás, az emberi összefogás építők és építettők között. Ha visszatért diákok elmondták egymásnak a látottakat, talán nehezen értik meg a miértjét. Másfelé segítettek, itt bizony nem nagyon. Pedig szép házak formálódtak egymás után, úgy mint eső után a gomba. Épültek az utak, hogy hordhassák akadály nélkül a szükséges anyagokat. Hamar lett villany, az utcákon, melyek nagy gonddal, hozzáértéssel lettek felszerelve, ügyelve a modern szimmetriákra. Csak az emberi agyokban gyult nehezen a fény, de ma is csak pislákolva ég, hogy fénye nem ér el mindenhova. A nagy kérdés fennáll: Miért? Vajon miért kellett ennek így történnie? Csakugyan a lokalizációs gát miatt? Vagy már a korábban tervezett község összevonás, fejlesztés terv miatt. Kértük az illetékeseket, álljanak elénk, mondják meg őszintén, nyíltan, mert így helyes. Sok-sok tépelődést, kellemetlenséget lehetett volna elkerülni. Mostmár mindenki igyekszik új otthonát rendezgetni, szépítgetni. Végre ismét van egy hely, amikor munkánk végzésekor, akár a mezőről, munkapad mellől, hivatalból elindulunk, megyünk haza. Van egy hely, mely otthonat nyújt a szűkebb szó értelmében "haza". Mi emberek, ezt fontosnak tartjuk. Keressük, megleltük, vagy megleljük ki így, ki úgy.

Egy (Csoórtól) idézet kívánkozik ide: "EZ A VILÁG EGY SZINPAD,
 BENNE MI EMBEREK, SZEREPLŐK VAGYUNK. KI-KI HOGY TUDJA MEGTA-
 LÁLNI, JÁTSZANI SZEREPÉT? UGY ÉRVÉNYESÜL." Igen. A leckét az
 élet nagy iskolája adja fel, és hogy hogyan tanuljuk meg,
 tőlünk is függ. Igaz, akadnak buktatók, amit nem mindig
 sikerül elkerülni, vagy legalábbis nem mindenkinek. Vannak
 objektív akadályok, amit nem mindig sikerül leküzdeni. És
 itt még egy (Csoór) idézet: "AZ ÉLET NEM MÁS, MINT KÜZDELEM,
 ÉS FOLYTONOS KÜZDELEM AZ ÉLETÉRT." Ebben a küzdelemben nem
 maradtunk magunkra. Az ország minden részéből jött segítség,
 az élelem, a ruha. Kellett, szükség volt rá. Köszönet érte.
 És hogy mindezt jól lássuk, sokat kell még tanuljunk, hogy
 ezeket megismerjük és először megismerjük önmagunkat. Mert
 nem ismerjük eléggé. Aztán a rohanó, fejlődő életet, hogy
 lépést tudjunk tartani vele. Ezek az utóbbi gondolatok
 sorokba kívánkoztak~~az~~ azon az estén, amikor a televízió
 Csengerből, Fehérgyarmatról, az átadások képeit közvetítet-
 te. Ezek dokumentumok, voltak, s maradtak. Őrizzük meg a
 jövő generáció számára. Van mit és lehet tanulni belőle.
 Ugyanakkor vannak ujságírók, akik mások téves megítélése,
 vagy mondjuk rosszindulatú fantáziája /mert ez is van/ nyomán
 közelebbről nem ismerve az okokat, közöltek maguk szája ize
 szerint téves információkat. Ez nemhogy nem használt, de
 ártott az itteni közszellemnek. Ártott más ujságírók tekin-
 télyének is. Tudom, most vannak akik nem jó szemmel néznek
 ránk, akik valamilyen ok miatt a romok között ittmaradtunk.
 Legtöbben az OTP hiteltől féelve, hiszen mindenki tervez,
 mit bír el és mit nem, ő maga tudja. Sorsunk mi lesz, nem
 tudjuk. De az sem elhanyagolható, hogy jelenleg 146 család
 lakik Komlódtótfaluban. Ebből csak 14 család olyan, kiknek
 elvitte az árvíz a házat, és helyette olyat amelyet tudott,
 épített. Ezt az a riporter, amelyik aggódott sorsunk miatt,
 kifejtette. A többi családi házak álltak és állnak. A víz

nem rombolta le. Sorsunk nem lehet közömbös. Mondhatná valaki, nagyobb tömeget is áttelepítettek már, ha az államérdek úgy kívánta. Igen ám! Csak mindenütt más és más a helyzet, a megélhetés és ez dominál és méginkább ott ahol nincs bányá, nincs üzem, gyár.

Ugye kedves olvasó, így érthető az áradás az árvíz, nem hogy csak elvitt kinek 10-20-50 évek minden munkájának gyümölcsét - bár ez a legtöbb, - még mennyi egyéb gondot, bajt hagyott maga után, amiből nehéz kilábolni. A remény megvan a kilábolásra, bár nem mindenki tudja visszaállítani mindenét úgy ahogy volt. Ugy én sem. De kilábolunk. A fiatalok, munkabíróknak szebb lesz, tudom. Ehhez adottak a lehetőségek. Idősebbek tudjuk, nekünk ez már nem megy. Pláne aki beteg is, dolgozni nem bír. Mi ittmaradunk és hogy egy másik család nyilatkozott, jobban érzi itt magát, mint a kitelepültek a kastélyukban. Mi is így vagyunk vele. Ide köt a megszokott környezet, a községünkhöz való ragaszkodás. Szeretnénk, ha csakugyan megértenének minket és hagynák, hogy békében élhessünk. Látszólag úgy is néz ki, hogy békében hagynak élni. A valóságban azért más a helyzet. Ez is csak akkor tűnik ki, ha részeire boncoljuk, elemeire bontva reflektor fénybe állítjuk. Amikor a X. Pártkongresszus tanácskozott, valóban mint említették nemcsak az ott lévők, hanem velük együtt az ország a tv-n keresztül tanácskozott. Így a több milliók között had interpelláljak, mégpedig ehhez a témához közel álló ügyben.

A tanácsok nagyobb önállósága ügyében.

Néztük a tv-t Laci bátyámmal, ki megjegyzi: lesz-e ereje a tanácsoknak megbirkózni a feladatokkal. És folytatja, itt is van mit tenni még bőven, még az árvízi dolgokkal is. Röviden felelek. Ez rajtunk is mulik. Hát hogyan? Ha mi is segítünk. Hiszen nem is vagyunk ~~tanács~~ tanácstagok? De választók igen, - mondom - . Tudod öcsém, az a baj, nem

ismerjük jól az embereket. Laci bátyám, most mire gondol? Hát öcsém, most egy példát mondok: Ezt a Vigh Jóskát mig a körzetünk meg nem választotta, mindig úgy tudta mondani, hogy így, hogy úgy kellene csinálni. Hát rá szavaztunk, legyen ő a tanácstagunk. Ahogy mondják, néhányszor volt is jó javaslata, látták, akarja, hogy jól menjenek a dolgok, megtették a tsz-be brigádvezetőnek, mivel éppen ott szükség volt rá. Bezzeg azóta csak hallgat. És vajon miért? Ugy teszel, mintha te nem tudnád? Hát félti az állását. Tudod az úgy van, az nem jó ha az ember sokat tud, aztán bele szól ebbe is, abba is. Azt nem szeretik. Maga szerint kik? Hát úgy általában, a tanács, a tsz-vezetők.

Laci bátyám, hát azoknak is vannak felettesei, a járás, a megye, na meg a minisztérium. Megtölti az öreg a pipáját, rágyújt. Hallgatunk. Egyszer csak megszólal. Van már vagy két éve ez a Kondor fiú, a Pista panaszt tett a járásnál, hogy a tanácsnál nem úgy jártak el vele, mint ahogy kellett volna. Irt a járásnak. Nem csináltak semmit. Pedig így azt mondják igazán volt neki. Aztán a megyének, majd Pestre a rádióknak. A rádiótl kapott egy pár sort, - úgy mondom, ahogy hallottam - ügyét a megyéhez tették kivizsgálás végett. Aztán újra kapott egy levelet a megyétől és újra a járástól, hogy kivizsgálják. És elrendeződött az ügye? El... De azóta sincs nyugta, mindig orrolnak rá. Tudod öcsém, az a baj, hogy messze van Pesttől ez a Szabolcs-Szatmár. Laci bátyám, ezen könnyen lehet segíteni. Hát hogy? A választáskor megnézzük kire szavazunk. Hát igen ... Ez a párbeszéd folyt le közöttünk és ez az én kis EXPOZÉM.

Sok sok időnek kellett elteljen ahhoz, hogy ez a szunnyadó és éledő és újra szunnyadó parázs lángra gyuljon. Jött ez az áradás - árvíz. Ennek a tragédiának szenvedő alanya lettem, ezek után jött az a riporter, aki az ország előtt jelképesen mondva arcul ütött, és ettől az ütéstől a bennem lévő szunnyadó parázs lángra lobbant. Ez az elkeseredés, megbántás zökentette ki az egyensúlyomat. Sokáig érlelődött bennem ez a

gondolat, mostmár csakugyan megirom. Azoknak akik megbántva maguk is gyűlölködve gondolnak rám és kérik, nyomják szét a kis hajlékomat a dőzerek a fejem felől, büntessenek meg, stb, itt mondom el, az a kuruc fajta makacs magyar vagyok, mégis had nyujtsak békés jobbot nekik és annak a riporternek, mondva: nem haragszom.

Ha a történet irását dalban kellene kifejeznem: az "Öreg cigány, a vén cigány" című dalt választanám.

V É G E

